

Platthy István

**A természet változásrendjére, a népművészet formakincsére
épülő művészetterápiás és művészeti nevelési módszer**

Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület

2021.

A kiadvány megjelenését a Magyar Művészeti Akadémia támogatta.

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Felkel a Nap, 16 éves fiú rajza

A fény visszahúzódása, 16 éves lány rajza

Kiadó: Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület, 7621 Pécs, Rákóczi út 55. 2/19.

www.csontvarystudio.hu
platthy@csontvarystudio.hu
+36 30 9164713, +36 30 5240129

Művészeti vezető: Platthy István rajztanár, művészetterapeuta

ISBN 978-615-01-3733-9

Digitális könyv

A természet változásrendjére, a népművészet formakincsére épülő művészetterápiás és művészeti nevelési módszer,

alkalmazása a Csontváry Képzőművészeti Stúdióban

Bevezető:

A Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület elsősorban a Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ Gyermekotthonában és megyei lakásotthonaiban, továbbá a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató baranyai lakásotthonaiban tevékenykedik, az ott nevelkedő gyerekek és fiatalok számára folytat képzőművészetterápiát és tehetséggondozást. Emellett foglalkozásainkra külsős alkotóműhelyünkbe is járnak érdeklődők, elsősorban családban élő fiatalok, idősebbek és saját élményen keresztül tanulni vágyó művészetterapeuták, rajztanárok.

Egyesületünket 1989-ben alapítottuk meg a Pécsi Gyermekotthonban. Célja hátrányos helyzetű, gyermekotthonban, lakásotthonban nevelkedő gyermekek és fiatalok, képzőművészeti képességfejlesztése, tehetséggondozása, művészetterápiás alkotóműhely biztosítása, művészetterápiás és rajzpedagógiai módszerek fejlesztése. Az elmúlt több mint 30 év alatt mára már Pécs város szellemi életének egyik színterét jelentjük. Az emberi lét egy különös világát képviseljük a művészet nemes eszközeivel megjelenítve: egészséges családi háttér nélküli, intézeti világban felnövő gyerekek és fiatalok önkifejező szubkultúráját, sajátos lelki világát. A résztvevőkkel éveken át foglalkozunk, ami személyiségfejlődésükben nagy segítséget jelent számukra.

Alkotó gyermekeink a társadalom periferiájáról, szociális problémákkal küszködő családokból kerülnek ki. Már kicsi gyermekkorukban súlyos családi drámák, konfliktusok szenvedő részesei voltak. Életük gyakori velejárója volt a hányattatottság, a szeretethiány, az érzelmi sivárság, az alacsony kulturális szint, agresszív légkör, az elhagyatottság, emiatt súlyosan traumatizáltak, érzelmileg sérültek.

Magatartásproblémáik miatt az iskola verseny- és teljesítmény centrikus légkörében lemaradnak tanulmányaik terén, velük született jó adottságaikat nem tudják kellően kibontakoztatni. A művészeti közösségünk a bennük rejlő értékek, képességek fejlesztését vállalja fel. Olyan sajátos művészetterápiás módszereket alkalmaz, amely képes a bennük lévő, feszítő, szorongást előidéző lelki traumákat előhívni, hogy azokat a képzőművészet nemes eszközeivel szimbolikusan megjeleníteni tudják. Így a bennük lévő lelki problémákból, gondokból művészeti értéket tudnak létrehozni. Ugyanakkor azt is átélhetik, hogy ők is értékesek, mindez kimozdíthatja őket tanult tehetetlenségükből és ez a változás életük bármely területén kamatozhat, a későbbiek során is átsegítheti őket sok nehézségen.

Művészeti műhelyében a természet változásrendjére épülő népi képzőművészeti és művészetterápiás programot valósít meg, mely az eredendő kifejezésmódra, a belső látásra, és az ebből táplálkozó népi műveltségre, ősi természet mitológiára épít. A módszer alkalmas egyben a közoktatás iskoláiban való vizuális nevelésre, de a felnőttek számára is, önkifejező népi képzőművészeti és művészetterápiás tevékenységre is.

Eredendő kifejezésmód:

Az eredendő kifejezésmód velünk született adottság, amely a bennünk rejlő ősképek segítségével lehetőséget ad önmagunk és a világmindenséggel való viszonyunk megfogalmazására. Ez a képesség kisgyermek és óvodás korban bontakozik ki, a társadalom előhívó hatására. Régen felnőttkorban a népművészetben, a törzsi művészetben és az ősi művészetekben élt tovább. Sajnos a modern tömegkultúra és a rossz közoktatási gyakorlat hatására iskolás korban a gyermeki ábrázolásból fokozatosan eltűnik ez a képesség. Szerencsére azonban ez az adottság nem irtódik ki az emberből, hanem csak visszahúzódik a lélek legmélyére, a tudattalan világába.

Az eredendő kifejezésmód elsődleges megnyilvánulási formája a gyermekművészet, és a népművészet, melyek sajátos törvényekkel rendelkező területei a vizuális művészetnek, az önkifejezésnek. Ezt a kettőt kapcsoljuk össze, ezzel egy kortárs népi-képzőművészetet hozva létre. Olyan művészetpedagógiai és rajzterápiás módszert alkalmazunk, amely képes az eredendő kifejezésmódot és a

belső látást újból előhívni. A módszer iskoláskorú gyermekeknél, kamaszoknál és felnőtteknél egyaránt igen eredményesen alkalmazható. Így újból tudják használni belső látásukat, mely előhívja a lélek tudattalan belső tartalmait. Az ösképek segítségével meg tudják fogalmazni önmaguk belső világát.

„...minden emberben mélyen elrejtve megvan a biológiai képesség, hogy kifejlessze magában ezt a nyelvet. Mindenki kreatív. Természeténél fogva mindenki alkalmas arra, hogy befogadjon és asszimiláljon érzéki élményeket; hogy gondolkodjék és érezzen. Az iskoláknak ismerniük kell azt a technikát, amelynek segítségével az ifjúság legfogékonyabb éveiben kifejleszhető ez a természetes adottság...mindenki érzékeny zenei hangok, színek, tapintási és térbeli összefüggések iránt: más szóval mindenkinek része lehet mindezekben az élményekben és mindenki bármilyen médiumban léte tud hozni nem verbális kifejezési produktumokat. Minden általánosan egészséges ember értelmezni tudja a zenész, a festő a szobrász anyagát, éppen úgy, ahogy értelmezni tudja a nyelvet, a beszélő szóbeli anyagát. Ez a mindennapi életre is igaz. Emberek, életük válságos pillanataiban át tudják törni a konvenciókat és gátlásokat, és a „normális” képességeiket messze fölülmúlva „csodákat” tudnak véghezvinni. Más oldalról a gyermekek és az ősi kultúrájú népek alkotásai szolgáltatnak erre nézve bizonyítékot; az ő spontaneitásuk általában valami belső biztonságból fakad, amelyet még nem rendítettek meg tökéletességre törekvő ember kétségei. A gyermekek az emocionális intenzitás pillanataiban énekelnek, rajzolnak, festenek, táncolnak ...Emocionális megfogalmazás és kifejezés nélkül az élet egyetlen nagy frusztrációvá válik.” (Moholy-Nagy László, 1946, 1996: 25-26)

A népművészetre és a természet változásrendjére épülő program:

Nagyon érdekes új szempont a népi műveltséget a természet oldaláról megvizsgálni, megközelíteni. Valójában egy evidenciáról van szó. A régi falusi ember a természetben élt, élete, munkája a természettől függött. A természetet nem statikus objektumként érzékelte, mint ahogy a mai városi ember hajlamos rá, hanem átélte annak teljes kozmikus meghatározottságú mozgásfolyamatait, változásrendjét, élete szervezőjévé vált. Ez az élmény művészetére is jelentősen hatott, más történelmi, kulturális hatások mellett. A mai városi ember elszakadt a természettől, legfeljebb egy-egy töredéket, pillanatot lát belőle, ha például végig meg egy parkon, sétál egyet az erdőben. A természet ma is körülöttünk él, még ha sokszor nem is veszünk róla tudomást. Ma egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a mesterséges környezetben csak egy bizonyos pontig érzi jól magát az ember, a természet világától való elidegenedés előbb-utóbb lelki és testi betegségekhez vezet. Fontosnak tartjuk, hogy a mai generációkhoz is közelebb kerüljön a természet, ezért a régi korok kultúrájának mintájára lehetőségeket kezdtünk el keresni, hogy hogyan lehetne a természet örökösén megújuló folyamatait feldolgozni a művészet eszközeivel. Az egyik ilyen lehetőség a természet változásrendjének antropomorf-szimbolikus megjelenítése, ebben a formában való átélése. Ezen a területen igazán magas rendű szellemi értékeket hozott létre a magyar és a belső ázsiai népművészet, melynek archaikus rétegei még a mai napig is őrzik az ősi művészet emlékeit.

Programunkkal el szeretnénk érni, hogy a gyermekek, fiatalok bensőséges kapcsolatba kerüljenek a természettel, és őseink ránk hagyott kulturális örökségével. Arra szeretnénk tanítani őket, hogy a mindehhez alkotó módon viszonyuljanak. Nem a múlt kultúráját kívánjuk rekonstruálni, konzerválni, hanem a múlt gyökereiből táplálkozva a modern tömegkultúránál egy új értékesebb kultúra létrehozásán fáradozunk. Megyénkben Pécshez közel az Ormánságban a népi asztalos művészet csodálatos remekét a Kóróson lévő református hímes kazettás mennyezetű templomot értelmezzük sajátos eszközeinkkel. A református teológia nem engedi meg a képzőművészet számára, hogy személyes Istent, bibliai jeleneteket, szentek életét megjelenítse. Azonban a nép rejtett vágya, a személyes Isten megidézésére a szakrális térben leleményes formákat talált. Gyarmati János vajszlói asztalos mester a természetben keresztül szóló Istent jelenítette meg virágnyelven Baranya több református templomában és így Kóróson is 1835-ben. Gyarmati János a templom kazettás mennyezetére a csillagos égboltot festette meg, egy-egy csillagképet növényi mustrák alakjában megjelenítve. Vannak az állatöv csillagképei között más csillagképek például a Hattyú csillagképet is megjelenítette. Néhány bolygó is felkerült a mennyezetre és meglepő módon szép számmal jelennek meg galaxis szerkezetek, csillagködök is, ezekről az égi objektumokról abban a korban már elég sokat ismert az akkori természettudomány. Ezen túl átmeneti téridő-egység képleteket is megjelenített, is mutatva, hogy a természetben a folyamatok nem merev szakaszokra bomlanak, hanem fokozatosan alakulnak át egymásba. Az időszakokat jelölő égi objektumok és a földi természeti folyamatokat is összekapcsolja, megjeleníti a mester. Az ő nagyapja falusi prédikátor volt. Akkoriban a helyi iskolát a prédikátor felügyelte, sok helyen a tanító és a lelki pásztor személye azonos volt. Ezért a prédikátorok nagy műveltséggel rendelkeztek, mivel a teológiai ismereteken kívül természettudományi, történelmi, irodalmi képzést is kaptak, vagyis a csillagászati tudás is a családi műveltséghez tartozott. Az akkori kor emberének szemléletét jól érzékelteti Katona Mihály szintén református prédikátor 1814-ben kiadott csillagászati tankönyve: *„Ama’ töméntelen ezer ragyogó pontokkal, a’ Tsiliagokkal kirakott Ég boltozatjának figyelemmel való szemlélése, megindít és magán kívül ragad minden érzékeny szívet. És mely nagy gyönyörűség foglalja-el az ő szívet, mikor meggondolja, hogy*

azok a sok Millió ragyogó Tsillagok meg annyi Napok és hogy annyi világ rendei vagynak, a 'mennyi Álló-Tsillagok? Megezmérteti vele a' jőzan okosság keskeny határait, és a' maga semmiségét, és bétölti szívet alázatossággal és ember társai eránt való szeretettel. Micsoda kinézés, lelkesíti az ő jövendőbeli állapotjára nézve, annak gondviselése alatt, a'ki azokat a millió világokat a' semmiből elő-szólította, kiterjesztette, és azokat mint egy kézen tartja és igazgatja?" (Katona Mihály, 1814: XXIII.)

Sokak számára talán meglepő, de világegyházi szinten a mai Katolikus Egyháztól sem idegen a természeti szimbólumok használata, nagyra becsülése. A 1992-ben szent II. János Pál Pápa által kiadott Katolikus Katekizmusból idézek:

„A szentségi ünneplés jelekből és szimbólumokból szövődik össze. Jelentésük az üdvösség isteni pedagógiája szerint a teremtés művében és az emberi kultúrában gyökerezik, az ő Szövetség eseményeiben nyer körülírást, és Krisztus személyében és művében egészen napfényre kerül.

Az emberi világ jelei. Az emberi életben a jelek és a szimbólumok fontos helyet foglalnak el. Mivel az ember egyszerre testi és szellemi lény, a lelki valóságokat anyagi jelekkel és szimbólumokkal fejezi ki és fogja föl. Mint társas lény rászorul a jelekre és szimbólumokra, hogy beszéd, gesztusok, cselekedetek által másokkal kommunikálni tudjon. Ugyanez érvényes az Istennel való kapcsolatára is.

Isten a látható teremtésen keresztül szól az emberhez. Az egész anyagvilág fölkináltatik az embernek, hogy Teremtője nyomait olvassa benne. A nappal és az éjszaka, a szél és a tűz, a víz és a föld, a fa és a gyümölcsök Istenről beszélnek, és egyszerre jelenítik meg szimbolikusan az Ő nagyságát és közelségét.

Ezek az érzékelhető valóságok, mint teremtmények kifejező helye lehetnek annak a cselekménynek, mellyel Isten megszenteli az embert, és az emberek istentiszteletet kifejező cselekményének. Ugyanez érvényes az emberi közösség életének jeleire és szimbólumaira: fürdés és megkenés, kenyértörés és ivás ugyanabból a kehelyből kifejezői lehetnek Isten megszentelő jelenlétének és az ember Teremtője iránti hálájának.

Az emberiség nagy vallásai gyakran megindítóan tanúskodnak a vallási szertartások e kozmikus és szimbolikus értelméről. Az Egyház liturgiája föltételezi, használja és megszenteli a teremtés és az emberi kultúra jeleit azáltal, hogy a kegyelem, a Jézus Krisztusban való újjáteremtés jeleinek méltóságát kölcsönzi nekik". (1145-1149. bekezdések.)

Módszerünkben a Kórósi Református Templom mennyezetkazettáiból kiindulva a feladatsorokat a 12-es egységű természeti változásrend köré szervezzük, az adott hónapban dolgozzuk fel, az analógiás gondolkodás szabályai szerint, annak az időszaknak a témáját, rajzban, festményben. Vagyis természeti időszakokhoz köthető kultúrelmények olyankor hassanak a gyermekekre, amikor annak ideje van, amikor a gyermek mikro-mindenségében a makro-mindenség aktuális hatásai vannak jelen. Közben a csillagászati évkör 12 téridő-egység tulajdonságait megismerjük a természet változásrendjében, továbbá a 12 hónapot megjelenítő népi gyermekmondókát is használjuk: „Jégen járó január, havat fúvó február, rügymozdító március, ágzőldítő április, virágnitő május, szárba szökellő június, sarlósuhintó július, aranyat izzó augusztus, szőlő szagú szeptember, levelet osztó október, ködnevelő november, deres-daras december.” A földi természeti folyamatoknak mitikus értelemben jelölője, illetve tükörképe az égi állatöv csillagképei. A csillagképek egyfajta projekciós felületként működtek az ember számára, elnevezésének létrejöttében, nem annyira a csillagkép valódi alakja, hanem az aktuális földi időszak jellemzői játszottak szerepet, például a Vízöntő a hóolvadás ideje, vagyis öntik a vizet. A csillagkép az aktuális földi időszakot úgy jelöli, hogy az adott időszakban a fölkelő Nap helye fölött jelenik meg az égbolton. Így a 12 csillagkép egy állandóan körkörösön mozgó elliptika mentén sorakozik fel.

Az alkotás során nem lemásolják az égi és földi természeti viszonyokat megjelenítő kazetták virágformáit az alkotók, hanem azok üzenetét dolgozzák fel, megértve, belülről átélve és a formákat kreatívan tovább alkotva, megteremtik saját szimbólumaikat az önkifejezés jegyében.

Édesapám, Platthy György szintén értékesnek tartotta a népművészet alkotó módon való feldolgozását, a gyerekekkel közösen. „A népművészet a rajzoktatásban nem csak szemléltető eszköz, amelyet bemutatunk, hanem a népi műveltségnek, hagyománynak olyan anyaga, melyet alkalmazni is lehet. Bemutatunk egy hetedik osztályos iskolai tanuló rajzát, amelyen jól látható a népművészet hatása. Úgy rajzol, ahogy a népi művész mesél.” (Platthy György, 1978: 256)

Molnár V. József képzőművész, néplélekrajz kutató a következőket írja a természetben élő nép évkörös tapasztalatairól: „Ősi megfigyelés adta a Nap égi helyzetének négy sarkalatos pontját: a „Nap születését”, a téli napfordulót; „diadalútra lépését”, a tavaszi napéjegyenlőséget; „uralkodó helyzetét”, a nyári napfordulót; „hanyatlását”, az őszi napéjegyenlőséget. Az északi félteke mérsékelt övén négy, közel azonos időtartamú szakasznak kezdő-, illetve határpontjai ezek. Más-más ereje, „tulajdonsága” működik a Napnak, égi helyzetétől függően az esztendő körének egy-egy negyed szakaszában. A születő, s a „gyermek” Nap előkészíti a földi mindenek újulását; a diadalútját járó „kamasz” az új életet hozza, s növel, nevel; az uralkodó Nap, a „felnőtt” érlel, megerít; a hanyatló, az „öreg” betakarít, lebont. Az előkészület, az újulás-

növekedés, az érés, a lebontás mindegyike három-három részre tagolódik, amelyekben a változásrend árnyalatai jelennek meg.” (Molnár V. József, 2018: 47)

A természet változásrendjének és a hozzá köthető kultúrélmények tematikus felhasználása a művészetterápiától nem idegen és nem teljesen új módszer. Dr. Antalfai Márta Phd, ECP, (Klinikai szakpszichológus, jungi analitikus pszichoterapeuta, ELTE BTK – ny. egyetemi adjunktus) is az évkörön alapuló művészetterápiás módszert fejlesztett ki „Katarzisz Komplex Művészetterápia” néven. A természet változásrendjének a pszichére gyakorolt hatásáról, és módszerében elfoglalt jelentőségéről így ír:

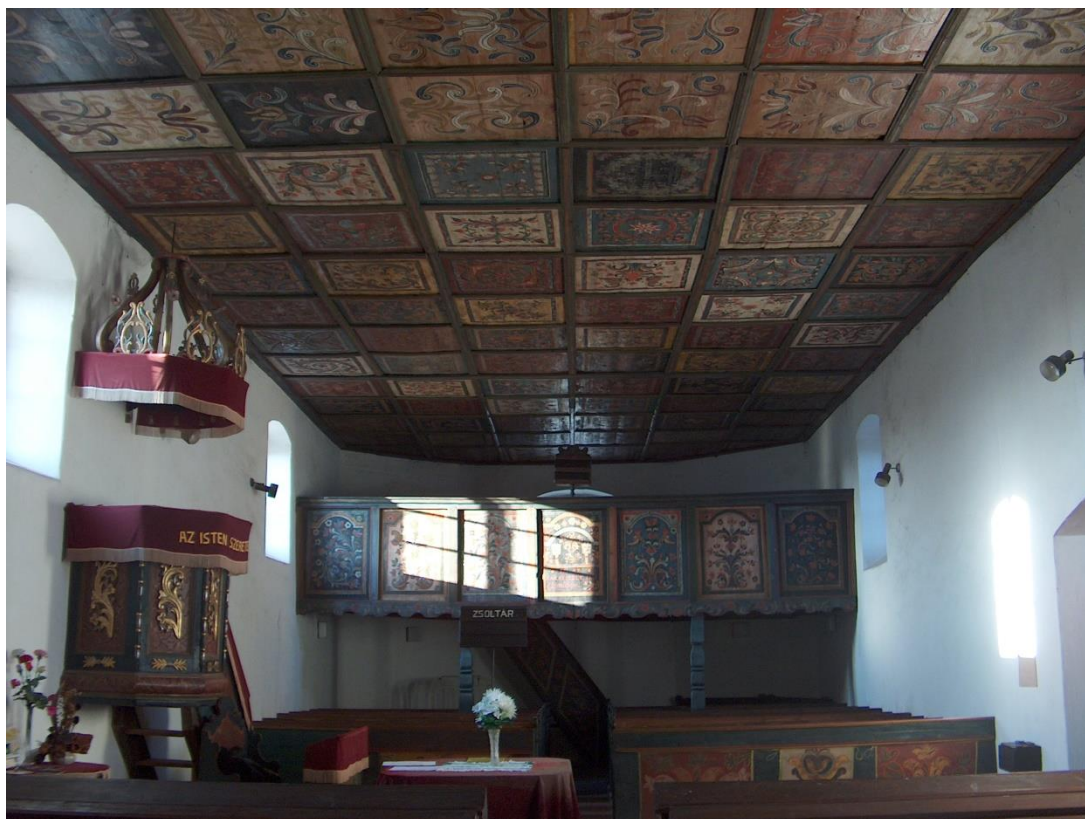
„A természet, évszakok, hónapok lélekre gyakorolt hatásának központi szerepe van a módszer tematikájában. A természet örök változása áramlásban tart. Ezért a személyiség ráhangolódása a természettel való egység az önmagunkon, a kis énen való túllépést szolgálja, egyben segíti az univerzumhoz való kapcsolódást. Ezzel közel kerülünk az univerzum működési rendjéhez, a teljességhez, a harmóniához, ami biztosítja az egészség megőrzéséhez szükséges folyamatos lelki áramlást.” (Antalfai M., 2016: 146)

Fontos megjegyezni, hogy módszerünkben a valóságos természeti viszonyokat vesszük a lapul – ahogy Gyarmati János asztalosmester is – nem pedig az asztrológiai meghatározásokat. Az asztrológia csak látszólag kapcsolódik a természethez, valójában egy zárt, mesterséges matematikai rendszert alkot. A lényeg a matematikai rendszer, a számítások és nem az alkalmazott szimbólumok, jelképek, amelyek akár mással is behelyettesíthetők az asztrológusok szerint. Módszerünkben a csillagképi jeleknek, jelképeknek központi szerepe van, hiszen azok fejezik ki a jelölt időszak sajátos földi természeti viszonyait, és ezt gondolják tovább a sajátos népművészeti mustrák, hímek.

A Kórosi Református Templom hímes kazettái mellett – szintén az évkörhöz kapcsolódóan – a közép-ázsiai török népcsoport az üzbégek népművészeti motívumait is feldolgozzuk sajátos eszközeinkkel.

A magyar nép kultúrája keleti gyökerű; csak feltételezés, de igazán meggyőzően nem bizonyított, hogy mustráink velencei és augsburgi XVI–XVII. századi mintakönyvekből származtak volna hozzánk; az viszont bizonyított, hogy a 150 éves Oszmán uralom alatt az úríhímezésre és így a magyar népművészetre – hasonló ízlés okán – jelentősen hatott a török népek motívumvilága. Ráadásul ugyanazt a babilóniai-ógörög eredetű zodiákus rendszert és csillagkép szimbolikát használják az iszlámban is, mint a keresztény világban.

A hónapok megjelenítése mellett a napszakokat, az emberélet fordulóit, a születés-halál problematikáját, a család szimbolikus megjelenítését is feldolgozzuk népművészeti alapú hívóképek segítségével.

Kórosi Református Templom belseje, a népi képzőművészet tárháza

Jégen járó január, a fergeteg hava az év leghidegebb és legéhínségesebb hónapja. Mindenütt a jég, a hó az úr, a föld csontosra fagyott. A fák látszólag élettelenek, csak csontváz ágazatuk meredezik. Az állatok nagy része vagy elpusztult, vagy elbújt és szintén téli álmat alszik. Az ilyenkor is ébren lévő állatok sokat éheznek, nélkülöznek a természetben. Igaz, hogy karácsonykor a téli napforduló idején megszületett a fény, a nappali órák száma egyre hosszabbodik, azonban a Napnak semmilyen ereje nincs. Az egész természetben a szerkezet, a váz a meghatározó, a fagyott táj merev, kristály szerkezetű létben nyugszik. (Először egy szimbolikus alakkal jelenítjük meg rajzban a „jégen járó januárt”, és így teszünk a további hónapok feldolgozásánál is.)

Az előzőekben vázolt gondolatot nagyon szépen fejezi ki a Kórosi Református Templom Bak csillagkép időszakát kifejező kazettája. Zárójelben jegyzem meg, hogy a Bak csillagképet a kőszáli kecskéről nevezték el, mivel olyan állat, mely a legínségesebb és legzordabb körülmények között is tud létezni. A kazettán két, szimmetrikusan elhelyezett, virágnyelven megfogalmazott Bak csillagkép jel jelenik meg, (jele: ♃). A két bak jel között lenyugvó csillagot és egy fölfelé csíráját bontó, belőle tulipánként kinövő napvirágot látunk, kifejezve ezáltal a fény megszületését. Az egész ázsiai kultúrkörben elterjedt jelkép, hogy hurokfarkú bak-sárkányok őrzik középen a Napot. Szép példáit látjuk ennek a kínai művészetben, de rendkívül elterjedt a székelyföldi kapufaragásokon is. A sárkányok őrizte Nap a téli napfordulóra utal. Az új fény már megszületett, csíráját is bontott, azonban ereje még nincs a föld felmelegítésére, ezt fejezi ki a sárkány alakok erős kétoldali őrizete. A lenyugvó csillag pedig arra utal, hogy az éjszaka uralma már leáldozóban van, ideje egyre rövidül.

Ugyanezeket a formaszervezeteket, kompozíciós rendet láthatjuk az üzbég hímezésen is. Itt azonban nem csira nő ki a napvirágból, hanem félkörívben terjedő fény áramlások fejezik ki a fény születését.

Rajzi feladatként „virágnyelven” népművészeti motívumok formanyelvén jelenítjük meg Bak csillagkép időszakának természetmítoszi szimbolikus üzenetét. Így teszünk a további hónapok csillagképi feldolgozásánál is.

Csokonai Vitéz Mihály kalendáriumba való naptárversikéje is jól mutatja a XVIII század emberének szemléletét, hogy a földi és az égi, csillagképi természeti képzeteket összekapcsolja:

*„Mormolnak szelei a fagyos északnak,
A zsindegyre vastag jégcsapokat raknak.
Ellepik a földet sűrű fergeteggel,
A folyóvizeket megkötik hideggel,
Mellyeket őszítnek a havak és derek,
Azok a tél fején fejejlő püderek.
Zúzmarázos a Bak csillámló szakállá,
Csörög a jég miatt minden szőri szála.”
Tél című versből, 1789.*

Molnár V. József gondolatai Boldogasszony haváról, a januárról:

„Fény-Krisztus születése után kemény, köves fagy, az igazi tél fogja a határt, az ember lelkét, testet, s tesped a jószág az istállóban is. Ha nem moccan bennünk, általunk az élet, akkor az ilyenkor szükséges megpróbáló keménység határt nem ismer dolga végeztében, és megtartás helyett gyilkol, s elpusztítja mindazt, aki, ami újulásra vár; ...

... A születés, amelyben csillagocska, napocska (fény) jön mindahányszor a világra, a Nap esztendőkörös újjászületésével a Bak „nulla pontjával” volt rokon (dátum szerint bármely napon is történt a világra szépülés!). A hajdanvolt ember hitében fényt-fényig tartott az emberélet, s amikor távozott a lélek: csillag született a menybolton. A csecsemő szoros pólyakötése, amely 6-9 hétig gúzsozta a kisgyermeket – Bak territóriumának tulajdonságát valósította.” (Molnár V. József, 2018: 115-116)

Antalfai Márta pedig művészetterápiás és pszichológiai szempontból így értékeli ezt a természeti időszakot:

„A tél: a belső fegyelem, az önmegfigyelés, az önismeret-gondolkodás felerősödése.

...A tél a belső élet, az önmagunkra figyelés, belső tartás megtalálásának időszaka.

...Január a hidegség, keménység, a színtelenség, a földi realitás hónapja, a befelé fordulás ideje.

...Pszichológiai vonatkozások: lélektanilag a kitartás, a szívósság, a lelki előgyűjtés, a racionalizálás, a felelősségvállalás, megbízhatóság tulajdonságai kerülnek előtérbe. A januárnak mint a téli hónapnak a szimbóluma visszafogottság, komolyság, távolságtartás, megfontoltság, józanság gyakorlatiasság, fegyelmezettség, a korlátok, szabályok betartására való törekvés. Mindezek veszélye, ha valaki túlságosan a racionalitás irányába tolódik, mert nehezen tud alkalmazkodni a mindig változó külső és belső világhoz.

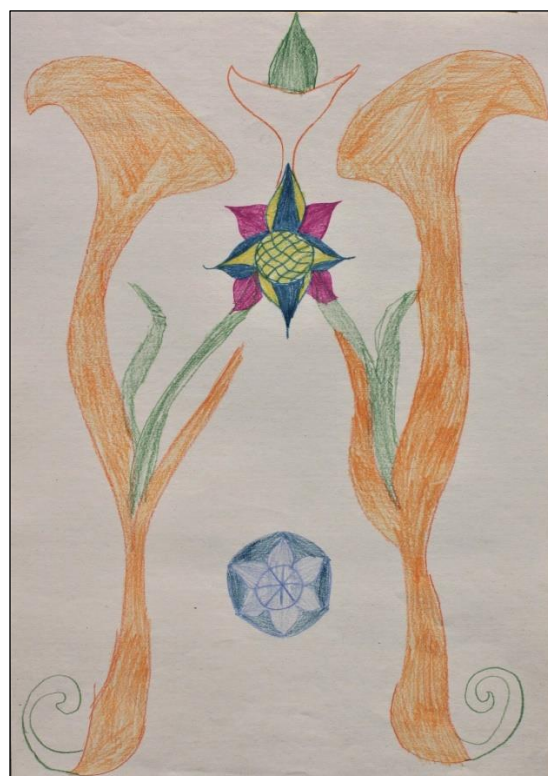
Tünetileg: lelki merevség, kényszeresség, a vállalkozástól való szorongás és félelem, bezárkózás, elmagányosodás, deprimált hangulat.

...A tél azok számára nehéz, akik gyenge érintegritással rendelkeznek, valamint azoknak, akiknek nehéz a befelé fordulás, a belső világban élés, a meditáció, akik menekülnek önmaguktól, belső érzéseiktől. Ezzel sokszor együtt jár az alacsony önismeret, az önmaguktól való „félelem” is, valamint a túlzott külvilágra és teljesítményre koncentráció.

...Művészetterápiás cél: A januári tematikák alkotói folyamatában megfigyelni, megtapasztalni, hogy milyen formában élnek bennem a fenti tulajdonságok. Melyiket kellene erősítenem, rendeznem magamban? Melyikből van bennem túl sok? Mit jelent az egyedüllét számomra? Tudok-e benne élni, tudok-e magammal mit kezdeni? Otthont találok-e belső világomban, vagy deprimált hangulatban, sőt depresszióba kerülök, ha a külsővilág alszik, tetszhalott? Fel tudom-e fedezni a külső csönd, szürkeség segítségével a belső fényeimet, érzéseimet, értékeimet? Képes vagyok-e előretekinteni, nemcsak visszafelé az elmúlt évre? Terápiás cél továbbá a zárkózottság, visszafogottság, távolságtartás, komolyság, hidegség oldása, a mélyre süllyedt érzelmek előhívása.” (Antalfai M., 2016: 164, 152, 188, 153, 188)

Jégen járó január, Bak csillagkép időszaka a kórósi kazettán

Bak csillagkép időszaka, 11 éves lány rajza

A Bak csillagkép időszakának megjelenítése az üzbég hímzésen

Bak csillagkép időszaka, 12 éves lány rajza

Havat fúvó február, a jégbontó hava az enyhület, a hóolvadási ideje. A Nap ereje ekkor érződik először. A kemény, fagyott, kristályszerkezetű világ felolvad, feloldódik, és hullámtermészetűvé válik. A Vízöntő csillagkép elnevezése itt is az aktuális földi természeti viszonyokra utal. A kórósi kazettán jól látható a kristályrács szerkezet elhullámosodása, (☾). A hurkolt farkú kétoldalú bakjel is felbomlik, a szétoszló hullámok már éppen csak, hogy emlékeztetnek az elmúlt időszakot jelölő bakjel szerkezetre.

Az üzbég hímezésen a Nap áll a középpontban, sugárzó erejével szétfeszíti a kereteket, minden hullámzik, lüktet körülötte.

Ilyenkor van a farsang időszaka is. A tél befelé forduló szorongásából hatalmas jókedvvel törnek ki az emberek. Az idáig őrzött belső feszültség elemi erővel tör fel, mulatozásban, tobzódásban oldódik fel. A törvény szigorából a törvény áthágásába vált át. Az időszak egyben alkalmas a lefojtott elementáris ösztönök felszabadítására is, de hogy ez ne váljon pusztítóvá, kiélésére artikulált formákat kell találni. Ez az időszak egyben a természet megújulásának kezdete is. A változás először „a fizikai lét” síkján következik be: a szilárd halmazállapotból folyékony halmazállapot lesz.

Molnár V. József gondolatai a Vízöntő időszakáról:

„Pál-fordulásával végérvényes a fordulás, annak első grádicsára lép a lét. Gyertyaszentelőkor, amikor a Nap már „bakugrással” magasabban araszol az égi mezőn, a Föld is fölébred, „szuszogni”, „lélegezni kezd”. Bár a Bak még ekkor sem akarja megadni magát, kemény testet-lelket bénító, feszítő fagyokat hoz az enyhületbe. Fagy és enyhület szinte naponta váltja egymást.

Háromesztendőskoráig a „vízöntőben élt” a gyermek – annak „alaktalansága”, személytelensége határozta meg valahány csete-bota cselekvését. A kisgyermekben ekkor még alig-alig munkál az én-tudat: négykézlábaz, rendetlenséget tesz, majomként utánozza anyát, apát; nyugalmát egyedül anya közelsége adja.” (Molnár V. József, 2018: 171)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Télből a tavaszba: lassú oldódás a téli dermedtségből, merevségből, depresszált hangulatból. ...A télből a tavaszba való átmenet kritikus lehet a krónikus szomatikus és pszichotikus betegséggel küzdők, valamint a változástól féltő szorongó, depresszióra hajló emberek számára. Személyiségbeli pozitív oldala az erős intuíció, negatív oldala a bizonytalan, akarategyenge, sodorható, véglegesen változékony hangulat.

...Pszichológiai vonatkozások: káosz és rendezettség közötti kapcsolat és átmenet elősegítése, a személyiség ráhangolása a változásra, a praktikus intelligencia fejlesztése.

Tünetileg: légvárakban, ideákban, álmokban élés; gyenge helyzetfelismerő képesség; irracionális, életmódbeli merevség, érzelmi visszafogottság.

Művészetterápiás cél: a visszahúzó erővel való megküzdés, a túlzott racionalitásból, gondolatosságából történő lassú oldódás, a magányosságból, inkubációs állapotból kitörés, az egyéniség kibontakozásának elősegítése. ...az önreflexió fejlesztése, az énhatárok lazítása, a lelki változásra, megújulásra való felkészítés”. (Antalfai M., 2016: 165, 153, 190, 153)

Havat fúvó február, a Vízöntő csillagkép időszakára a kórósi kazettán

Vízöntő csillagkép időszakára, 14 éves lány rajza

A Nap ereje már szétfeszíti a kereteket,
legyőzi a hideget, üzbég hímzés

A Nap ereje már legyőzi a hideget,
11 éves lány rajza

Rügmozdító március, kikelet hava. Az idő tovább melegszik, azonban a farsang jókedve lecsendesedik. Látszólagos csend, nyugalom alakul ki, de - főképp a növényi lét belsejében - óriási életfolyamatok indulnak be. Beindul a fák nedvkeringése, a rügyek elkezdnek duzzadni, rügyezni. Ez a készületi időszak viszonylag elég hosszú. Ez az időszak egyben az áldozati halál időszaka is. A meleg hatására a télen elpusztult állati tetemek, növényi maradékok bomlásnak indulnak. Végző pusztulásuk trágyává teszi őket, amely azonban táptalaja az új élet megindulásának. Nem véletlen, hogy a nagybőjt időszaka is erre a kozmikus üdvtörténeti időszakra esik. Krisztus kereszthalála olyan áldozat, amely az emberiség számára az örök életet hozta el a kereszténység tanítása szerint.

A Halak időszakát megjelenítő kazettán a Halak csillagkép jele (♋) rendkívül határozottan kirajzolódik. A két félkörívet összekötő vonal azonban itt egy virágszerű hatalmas rügyben jelenik meg, amely már viszont a földi természeti viszonyokra, a növényi lét belső érése, a rügyezésre utal. A természet megújulása most a „biokémiai lét” síkján következik be.

Az üzbég hímzésen is ugyanúgy Halak csillagkép jelét (♋) láthatjuk.

A hal-halál hangzása is hasonló, a hal tapintása borzongató, a pikkelyek hidege is a halált juttatja eszünkbe, ugyanakkor a hal az új életet is jelképezi, mivel nagyon szapora állat, megszámlálhatatlan sok ikrával gondoskodik az utódokról. A természet is áldozatra adja magát, hogy majd új élet szülessen belőle, ilyenkor kerül a földre mag és ő maga is meghal, hogy belőle új élet csírázzon.

(Megjegyzem, nem az asztrológiai hagyományoknak megfelelően, hanem a valóságos természeti viszonyokhoz igazodva rendeljük a hónapokat az adott téridő-egységhez. Jelenleg a Halak csillagkép ideje március közepén kezdődik, ekkor lép be valójában a Nap oda, mivel a csillagképek nagyon különböző méretűek és alakúak, ezért az ekliptika egy csillagképbe eső ívhossza – így a Nap áthaladási ideje is – eltérő.)

Molnár V. József gondolatai a Halak időszakáról:

„Mindaz, ami a korábbi Vízöntő időszakban részekre, darabokra bomlott szét, az a Halak enyhültében nyálkás uszadékká lesz. A tavaszeln földbe került mag is föladja mag-létét, halálra válik, hogy a belőle sarjadó életnek táplálója lehessen.

A Halak hosszú ideje, a nagybőjt hat hete kettős tulajdonságú, hiszen ilyenkor már feszül a rügy az ágakon, fényesedik a fűvek töve, s a gyökeret eresztett magból kibújik a csíra. A Halak időszaka olyan, amilyen jelölője, amely ezüstös, hideg pikkelyével az elmúlást idézi, a halált, minden élet alapját, ágát; de a hal az, aki ezernyi ikrát rak, ő a legszaporább élet is egyben. S a Halak időszaka a hajnali tavaszi mocsár, a szuszogó gőzölgő bűzös halálhely, amelyben mindig jelen való az oszló, az áldozat, de amelyben minden pillanatban ott van a sokféle születés is. A mocsár rút, sötét, gyászos, de virágok virága, a tavirózsa is rajta virít. A mocsár mélye súlyosabb minden másnál, ám a szinte testetlen molnárka a hártya vizén érzi jól magát. A régiségben együtt volt az ember e kettősséggel.

...A föld alatt feszülő csíra, a pattanni készülő rügy adta s adta hetedik évig az emberélet, a kisgyermekkor tartalmát – a Halakban áldozat okán újulni készülő mindennek.” (Molnár V. József, 2018: 197)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Márciusban felerősödnek az érzelmek, a hangulati élet sokszor szélsőséges ingadozása mintha a természetben egyszerre megjelenő halál és újjászületés kettősére rezonálna.

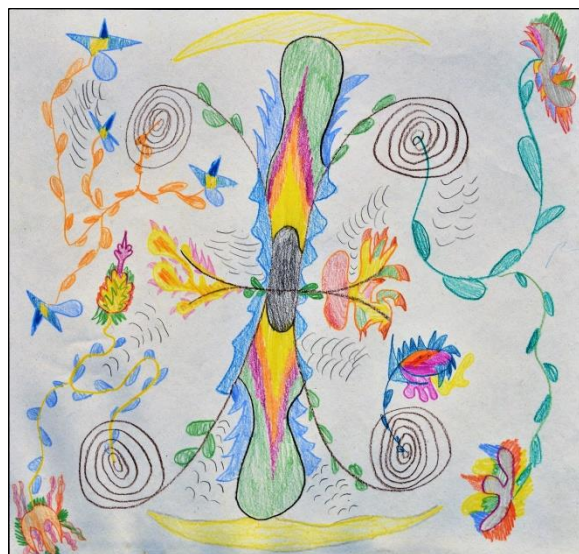
...Pszichológiai szempontból: Március a kollektív tudattalan területe, megjeleníti az egységtudatot, a befelé fordulást, izolációt. Az önfeláldozás, a lelki szolgálat szimbóluma. Minőségében megtalálható az anyagi világtól való elfordulás (lásd a természetben a szétbomlást, szétesést). Március az álmvilágban élés és az intuitív funkció dominanciájának ideje. Meg van a veszélye a személyiséghatárok elmosódásának és az énfeladásnak.

...Tünetileg: Gyakori a fáradtságérzés, ezzel együtt rossz közérzet, depresszív hangulat is előfordulhat. Ezért a tavaszi testi-lelki átalakulásnak, változásnak az elősegítése egyik fontos célja a terápiának. Lélektani megközelítésben márciust a passzivitás hónapjának is nevezhetnénk. Sokan vannak, akiket könnyen elsodor az érzelem, és hagyják, hogy történjenek velük a dolgok.

...Művészetterápiás cél: tartózkodás az ítéletektől, ítélkezésről, az elfogadás átélése. A gondolkodás és az érzelmi élet közötti átmenet és kapcsolat kiépítése.” (Antalfai M., 2016: 192, 193)

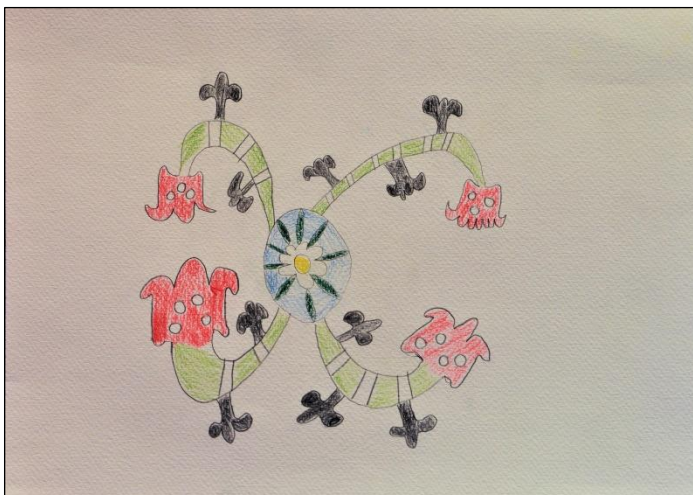
Rügymozdító március, a Halak csillagkép ideje a kórosi kazettán

Halak csillagkép ideje, 11 éves fiú színes ceruza rajza

Halak csillagkép ideje, üzbeğ hímzés

Halak csillagkép ideje, 13 éves fiú rajza

Ágzőldító, füttyösszavú április. Az újjászületés, a rügyfakadás ideje ez. Rendkívül rövid idő alatt óriási energiák szabadulnak fel a természetben. A rügyek kipattannak, a fák kizöldülnek, a természetben minden éles, harsány, friss üde zöld. Hatására bennünk is zajlódnak ilyenkor az átalakulás – gyakran hirtelen – folyamatai.

Ez egyben a feltámadás, a húsvét ideje is. Kozmikus üdvtörténeti szempontból a megváltás beteljesedése, az örök élet lehetőségének eljövetele. A természet újjászületése minden évben Krisztus feltámadását idézi meg számunkra. Az időszak igen alkalmas a nagy átváltozások, az élet elemi erejű kitörésének megélésére. Ez az időszak kifejezi a férfi természetre jellemző megküzdés és helytállás minőségét, erejét is.

Kazettáinkon a Kos csillagkép jelét láthatjuk (♈), amely szétnyíló két szárával a rügyfakadást, a feltámadást idézi meg. Ez a Halak csillagkép jeléből (♉) fakad, annak kétirányúsága megszűnik, az alsó rész a felsőbe csúszik át és tör elő. Tulajdonképpen olyan, mintha a Halak csillagkép jelének az alsó részét elhagytuk volna, illetve átfordult volna a felsőbe. Nagyon szépen jeleníti meg a mester több kazettán is az egyikből a másikba átfolyó természeti folyamatokat, hiszen a rügyek hosszú idejű duzzadásából pattan ki a levélke, történik meg az átváltozás csodája. A természetben a folyamatok nem szakaszosan, sokszor töredezetten történnek, mint az emberi társadalom által mesterségesen szervezett időben, hanem az egyik létforma átfolyik a másikba.

Már csak a Kos csillagkép jelét feldolgozó kazettán a sárga háttér a téli hideget végképp legyőző fényt, az ilyenkor kibontakozó óriási energiákat jeleníti meg. A természetben ez az újjászületés „a biológiai lét” síkján történik meg, s ezzel minden évben újra megidéződik a földi evolúció három fő állomása a Vízöntőtől kezdődően.

Molnár V. József erről az időszakról így ír:

„A föld méhében születésre feszül már minden csíramagzat, s a rügyek is pattanni készülődnek; de még várniuk kell, amíg a Nap égi társa a Hold megtelik, erőre kap a fönti bába is, aki világra segíti a Naptól fogant életet. S húsvét hajnalon, amikor halottaiból támad föl az Úr, legyőzve a halált, szinte varázsütésre megújul a határ, a kert, az erdő; zöld-arany színe ragyog föl a mindeneknek, a fényóhajtó-anyaságban munkáló teremtő fényesség s vele ragyog a rítusát, dolgát tevő ember lelke is.

Kemény bolond szelek nyargalnak napestig, úzik a sárkány dögleheletét, amely ott párál a földeken, a növények tövében; s a vizeken is ott van még a nyálkás halotti uszadék, amely táplálója, ágya, anyja volt az újulásnak, de most „gyermeké életére tör”; ideje lejárt, el kell most tűnnie. Minden esztendőn Szent György, a napvitéz győzi le őt, és szabadítja ki a királylányt, a megújult nő-növényi életet a sárkány, „a poshadt tó ura” fogságából, s ő tisztítja meg a vizeket is. Napját megelőzően a régiek körmenettel járják a határt, megtisztították előbb a bírót és a pap kútját majd kint a határban s a legelőn a forrás- és csordakutakat. A férfinép körmenete volt ez, a harcossé. Ezután már ki lehetett hajtani a legelőre a jószágot; kürt, tülök szólt, serényen pattogott a karikásostor.

A Kos hava kemény, férfias, miként a napvitéz, s mint a huszár, akinek feszes vörös nadrágja, zsinóros mentéje, panyókára vetett dolmánya, lova, kardja, csizmája, lépése mind-mind a harcossé férfit idézte meg; verbunktánca is, mert ilyenkor toboroztak dobszóval.

... A Kos tízesztendőskoráig „látta vendégül” a gyermeket: nekilódulást, szaladást, szelet adott neki, a lét húsvétian, hirtelen nagyot változó kedvét, erejét, az idő és a tér fölfedezésének örömét – a „lelkes”, személyes téridőt kapta meg a családban csakúgy, mint az iskolában.” (Molnár V. József, 2018: 221-222)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Pszichológiai megközelítésből: a hónapot jelképező az aktív, férfias, kolerikus temperamentumú életenergia lelki analógiája az akarat, a cselekvés, az alkotói vágy, az inspiráció, jó vezetői képesség, az ego-dominancia.

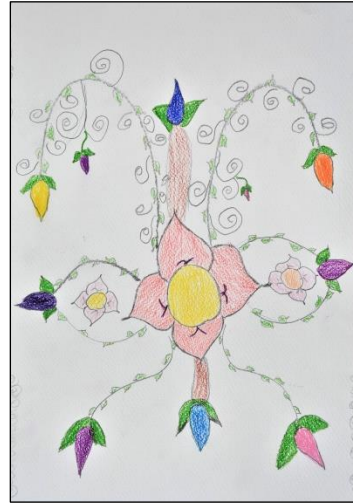
...Az apa, mint archetípus szintén a férfi princípiumhoz tartozik, lélektani funkciója: utat nyit az anya-gyermek szimbiózisból a világ, a szellemiség és a Fény felé.

Művészetterápiás cél: a jelenben való lét, az „itt és most” átélésének elősegítése, a lelki dinamika aktivitása... A tavasz kozmikus ideje felkínálja számunkra a megújulás, megtisztulás lehetőségét. ...Lelki szinten egy új életérzés, az új vagy újjá éledő érzelmek születésének van itt az ideje. ...A tavasz a szabadságot jeleníti meg, ennek hiánya a testi-lelki merevség.

...április lelki tartalma; az aktivitás, kitörés, akaratú élet szerepe és jelentősége az életünkben. (Antalfai M., 2016: 195, 153, 195)”

Átmenet a Halak csillagkép idejéből a Kos csillagkép idejébe a kórosi kazettán

Halakból a Kosba, 15 éves lány rajza

A kazettán azt az átmeneti formát látjuk, amikor a motívum formája alul még a Halak (♋), de felül már a Kos (♈) jelét idézi meg. A rügy egy lassú, több hétig vagy akár egy hónapig is tartó folyamaton át, fokozatosan egyre nagyobb lesz, egyre inkább duzzad, s egyszer csak szinte néhány pillanat alatt kipattan. A rügy létformájából, kis levél „fülkezedeményeződés” lesz.

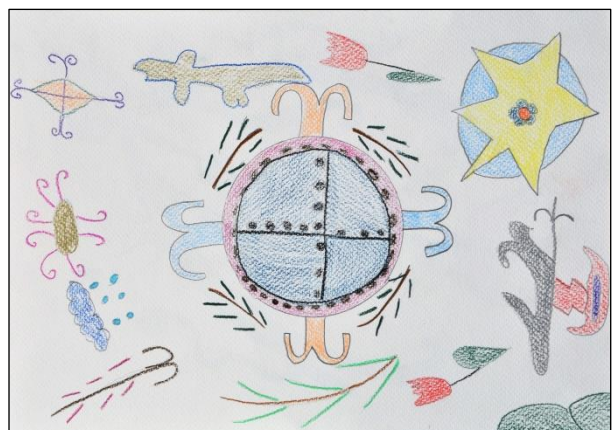
Ágzőldítő április, Kos csillagkép ideje a kórosi kazettán

Kos csillagkép ideje, 11 éves lány rajza

A Kos csillagkép ideje, üzég hímzés

Átmenet a Halakból a Kos csillagkép idejébe, 15 éves fiú rajza

Az üzég hímzésen a Nap által táplált belső fényenergia robban, négy felé törve ki a Kos (♈) jelein keresztül.

Virágnnyitó május. Megint egy nyugodtabb időszak tér vissza. Ez a növényi lét kiteljesedésének, a fák kigömbölyödésének az ideje. Ilyenkor dús lombkoronát, erős levélzetet fejlesztenek a fák, erősödnek tövükben a lágyszárú növények. A rét csupa illat, virág, ilyenkor virágzik a legtöbb növény. Feltámadnak a pillangók, kövérré híznak az állatok.

Az érzékiség és önmagunk építésének ideje. Ha állandóan csak önmagunkból adunk, akkor kiüresednek lelki energiataralékaink, ezért szükségesek olyan időszakok, amikor önmagunk erősítésére, felépítésére, létezésünk csodálatos átélésére nagyobb hangsúlyt fektetünk, ami egyrészt az önmagunk elfogadása, másrészt a körülöttünk lévő világ felszabadult létélményét nyújthatja.

A Kos csillagképjel (♈) kétoldalt, kívülről legömbölyödik, visszacsatolódik önmagába, hogy létrehozza kórosi kazettánkon és az üzbég hímezésen is ezt az időszakot jelölő Bika csillagkép jelét. (♉) A folyamatszerűséget jól érzékelteti, hogy az írásomban bemutatott kazettán még alul nem záródott össze a Bika jelének két íve; ugyanakkor vannak Kóróson olyan kazetták amelyeken már összezáródott.

Molnár V. József erről az időszakról a következőket írja:

„Az esztendő körének változásrendjében a nagyhatalmú Szent György után a beporzás időszaka következik: Ég és Föld násza tombol. ....A teremtett világ minden íze-porcikája reszket, remeg ilyenkor, a termékenységet óhajító határtalan nászörömben. Napokig tart csupán e láz, s utána mintha csömöre jönne a nagy örömmel mindenki élő megáll, szinte lélegzetét fogja vissza a határ is „guggol”, tövében-bokrában erősödik minden. Várakozás feszül, írhatatlan félelem, mert május kellős közepén jön minden esztendőben a három kegyetlen ”ác”: Pongrác, Szervác, Bonifác és az idő előtt szárbaszökkenteket kíméletlen fagyával „aratja le.”

A Mindeneken belül, legbelül kerekedik ilyenkor és szedi össze magát, eképpen használva a nászt és csömört hozó Nap a megpróbáló s mindig másképpen éltető szentséges erejét.

A régiségben valahány gyermek tiztől tizennégy esztendő koráig „gyűjtött”; töltekezett, tövében erősödött miképpen a Bika égi korszakában a növény:” guggolt”, hogy majdan ha ideje érkezik, akkor természetben, lelkében, szellemiségében – az eget célozva meg – nagyot szökkenhessen.” (Molnár V. József, 2018: 271)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„A természetben ég és föld násza zajlik, a férfi és női minőség egyaránt érvényesül. ....Az emberi lélekben a szerelem érzése kapcsolódik a májushoz, ami az önmagunkká válás, a kiteljesedés élményét nyújtja, a bennünk élő (anima) és férfi (animus) lélekrészre való ráismerést. Az időszak tanítása: egyesülés-szétválás egymásba öltése a fejlődés útja. A nász nem csak a természet, illetve a férfi és női minőség között érvényesül, hanem egyben misztikus egyesülés, a spirituális fejlődés kapuja. Ha az ember szerelmes lesz, ez az életében is új minőséget hoz, valahogy máshogy látja a világot. A hétköznapiok fölé emelkedve túllát az idő korlátain, megtapasztalja a végtelent. Ez a lélekben csúcselményként jelenik meg. ... Idetartozik az életszenvedély is, amely nem más, mint személyes ragaszkodás saját életünkhöz,...

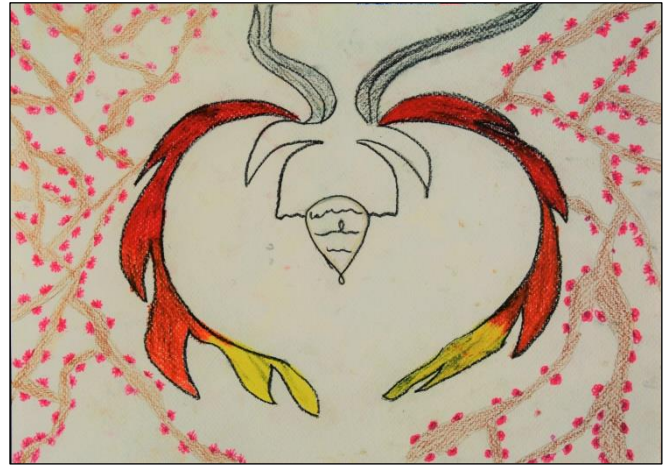
....A Bika archetípusa, a termékenység, önmagunkra figyelés, újra töltekezés, növekedés, megtermékenyítés időszaka.

....Pszichológiai megközelítésből: Lelki vonatkozásban a hónap által nyújtott lehetőség, a kinyílás, kiteljesedés, termékenyvé válás a szó szoros és szimbolikus értelmében. Az egész személyiséget érinti: az érzékelést, a gondolkodást, az érzelmeket, az akaratit életet, az intuíción. A kötődések, a szerelem, a szenvedély és a szeretet kerülhet előtérbe a személyiségben belül. A szenvedély az alkotó erő képviselője, de megjelenhet pusztító erőként is, amikor nem teremtéshez, alkotáshoz kapcsolódik, hanem túlzott ragaszkodásban, valakihez-valamihez történő túlzott kötődésben, függésben ölt testet.”

(Antalfai M., 2016: 198)

Virágnító május, Bika csillagkép ideje.
Kórós, mennyezetkazetta

Bika csillagkép ideje, 15 éves lány rajza

Bika csillagkép ideje, üzbég hímzés

Bika csillagkép ideje, 15 éves lány rajza

Szárbaszökellő június a növekedés ideje, a nyár kezdete. A réteken szinte ember nagyságúra nő a fű, a fák lombkoronája megnyílik. Az élőlények, és így az ember kedve is az ég felé törekszik. Nem véletlen a pünkösd, a Szentlélek eljövételének ideje is ide esik. A régi ember hitében ilyenkor az ég megnyílik. A csíksomlyói búcsúban pünkösd hajnalán a felkelő Napban a Szentlélek pillantható meg tűzmadár képében. „Ezt csak az láthatja meg, akinek a lelke arra érdemesült” - mondják a moldvai csángók. Az időszakhoz kötődik az Iker csillagkép kitüntetett helyzete, (jele ♊). Az ikerség is a földi természeti viszonyokra utal. Az iker gyerekek, bár egy töről fakadnak, mindig versengenek egymással, és ezzel a nemes versengésükkel valójában egymást segítik abban, hogy minél hamarabb felnőjenek, magasabb szintre jussanak. Az ember nagyságú fűszálak is így versengenek egymással, hogy a Nap felé törekedjenek. Lélektani szempontból ez időszak egyben alkalmas a megküzdés, a verseny megélésére, a tanult tehetetlenség leküzdésére.

Kazettánkon a Bika csillagkép jele felül kinyílik, és két szárra bomlik, amely azonban alul ívesen továbbra is összekapcsolódik. Az égen az Iker csillagkép is hasonló alakzatot mutat. A virágnyelven megszólaló csillagkép mögött háttérként már a nyár sárga tüze fénylik.

A Bak csillagképet megjelenítő kazettából kiindulva jól láthatjuk, hogy az egyik csillagkép alakzata hogyan alakul át, formálódik át a másikba. Az alkotó ezzel zseniálisan utal arra, hogy a természetben a folyamatok egymásból alakulnak át a folyvástalagos rend szerint, nem pedig időszakoskénti fázisok jelennek meg. Az egyik dolog a másikba megy át örökösén. Az idő fázisokká való szakaszolása az ember mesterséges teremtménye. A természetben a folyamatok nem törnek meg így, hanem átfolyanak egymásba. Mint már utaltam rá, vannak olyan kazetták is a Kórósi Templom mennyezetén, ahol éppen a két állapot közötti átmeneti szakaszt jelenítik meg, mutatva ezzel az alkotó tudatos felismerését a természet örökké folytonos rendjéről.

Molnár V. József erről az időszakról így ír:

„A régiak hitében húsvétot követő negyven napig Krisztus fényes, új öltözetében itt jár, él közöttünk, körülöttünk, bennünk; s áldozócsüörtökön fölemelkedik Atyja országába. Akkor, e magasztos napon egy villanásra nyitva marad Krisztus nyomában a mennyég kapuja: aki csak él, az mind-mind be akar nézni a Föntbe; csudalátni nyújtózkodik, aki eddig guggolt, félve a fagyos napok idő előtti aratását az most szökken; és vele szökken az ember lelke is miképpen a száras-szálás nyurga kender, a rozs, a gomba, s a lilium.

A Teremtő pipacsot, rózsát terít a tájra, a tűz, a vér fölfele törő piros örömet; minden virág a Nap földi kedve, mely ekkor hatalmasan lendít fölfelé.

...Áldozócsüörtökön és holdudvarában szinte hallható a növekedés: fecseg, locsog, cserfel, a fa, a fű, a határ, a bogár, a madár, az ember; nyüzsög, nyüstöl a mindenek vér-kedve, s a nagy akarás a küzdelmet, a verekedést is hozza. Ki-ki akaratlanul is árnyékot ad a lustábban nyújtózkodóknak, elnyomja-lopja életét.

A Fönt leköltözik, e verekedésben is kamaszos szüzi óhajlásban a Paradicsom valósul a földi tereken – a Szentlélek hatalmas kiadásának ereje által: együtt van itt, aki még zsenge, alig-növény, azzal, aki már virágzó csupa-pompa, s némelyek immár érett gyümölcsöket is kínálják.

Az Ikrek a kamaszkorral rokon: a szárbaszökkenés időszaka, a „csodalátásé” és a birkózásé. Valahány kamasz lelkében a gyermek és a felnőtt viaskodik ma is egymással; de a csatát minden kamasznak a környezetével is (elkerülhetetlenül) meg kell vívnia.” (Molnár V. József, 2018: 291)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Pszichológiai megközelítésből: az évkörön belül ez az időszak a lelki, szellemi mozgás, áramlás ideje; nyitott, mozgékony, eleven, meleg, könnyed, kissé felszínes temperamentum kapcsolódik hozzá, továbbá a kamasz-, illetve serdülőkor, ami maga a változás. Harc folyik a lélekben a gyermek és a felnőtt között. Június a személyiség fejlődése szempontjából a legnagyobb átváltozást szimbolizálja, melyben a felnőtté váláson túl benne rejlik az ember és Isten kapcsolatának spiritualitáshoz vezető útja is. A megmérettetés ideje: aktuálissá válik az önismeret, önuralom, az egyéniséggé váláson való munkálkodás. A személyiségen belül a gondolkodásnak és a szellemi dimenzióknak nyílnak új tere. Az emberi életre vonatkoztatva előtérbe kerül a kapcsolatteremtés, az empátia, mások gondolatainak megértése.

...Tünetileg (problémás tünetek): A kitartás, elköteleződés, felelősségvállalás hiánya, koncentrációs nehézségek, szétszórtság, ingerlékenység. A túlzásba vitt gondolatiság létrehozhat téveszméket, rágódásokat, kényszergondolatokat, de számolni kell az elidegenedés veszélyével is.

Művészetterápiás cél: A mozgás, változás, elevenesség, gyermeki frissesség újraátélésének, továbbá az anyagiaktól, földiektől való eltávolodásnak az elősegítése. A módszer eszközeivel elindulunk a földi, anyagi dimenzióból a szellemi felé.” (Antalfai M., 2016: 201, 202)

Szárbaszökellő június, Ikrek csillagkép ideje.
Mennyezetkazetta, Kórós

Ikrek csillagkép időszaka,
11 éves lány rajza

Játékosan kergetőző iker figurák.
Ikrek csillagkép időszak az üzbég himzésen.

Ikrek csillagkép időszak, 16 éves fiú rajza

Sarlóshintó július, az áldás hava a természet bőségének, a beérésnek ideje. Ilyenkor érik a legtöbb gabonaféle, a táplálék gazdagságát szórva a természet teremtményei elé. Ez az időszak az örök természetanyaság megidézésének ideje. Ahogy az anya testével táplálja gyermekét, így táplálja a természet is gyermekeit. Nem véletlenül képviseli ezt az időszakot a Rák csillagkép, hiszen a rák testén hordozza ezernyi kikelt fiát. A Tejút a Nyilas csillagkép után a másik oldalon ilyenkor kapcsolódik be az elliptika körrendszerébe. Erre utal a Rák csillagkép jele, (♋) mely a Galaxisunk forgását is megidézi. De megidézi a Holdat is, állandóan változó sarló alakjával, amely ősidők óta a női minőség szimbóluma. Nem véletlen, hiszen a nők termékenységhez kötődő ciklus váltásai a Hold ciklusváltásához kapcsolódnak.

Ez a Rák csillagképpel jelenik meg a kazettánkon is. Megy, megy a napfelkelte helyének útja keleten észak felé, aztán megáll, és visszafelé megy. Egyre magasabban jár délen a delelő Nap, aztán egy magasság után már nem kapaszkodik többé ennyire lefelé. Az idáig egymásból következő jelek kazettáinkon most hirtelen megpördülnek, megfordulnak, utalva ezzel a nyári napfordulat idejére is, a fény kiteljesedésének csúcspontjára, hiszen ezután már apránként el kezdenek rövidülni a nappalok még akkor is, ha a Nap tüze augusztus elejére még erősebbé, már aszályval pusztítóvá válik.

Molnár V. József erről az időszakról a következőket írja:

„Aki az Ikrek havában szárba szökkent, a Rák idejében kalásza formáját, gyümölcsét, rangját, nemzetségét kapja; ilyenkor címerét hozza már a kukorica is, virágját a mák meg a krumpoli. .... „Isten terített asztalává” lesz a határ, s ezt immár „körbeülheti” az élők „nagy családjá.”

A gabonának június 15-én Vid „tövét szakítja”, s ahány fajtája csak van, az mind érni kezd; július 2-a, Sarlós Boldogasszony napja piros betűs ünnepet hoz: megjelenése a régiségben a az aratás kezdetét jelölte. („Nehézkes Mária” megy e napon Erzsébetet látogatni; a határ minden búzafeje ilyenkor Nehézkes Mária, minden kalász-méhben élet simul, a boldogságos Istenanya gyermeke.)

E napon jóval napkelte előtt hálaadás zengett minden katolikus templomunkban. Az emberek a templom fala mellé támasztották a kaszát, az aratás eszközeit, hogy áldás legyen rajtuk., s majdan az aratáson is. Mise után a templom egész népe a már megáldott szerszámokkal énekleve indult a határba. A nagycsaládokat ezen a hajnalon a „nagyasszony”, a család „asszony-öregje” vezette s ő vágott három marok búzát sarlójával az érett táblából, s kötötte át, öltöztette piros szalaggal; e kicsi kéve neve számos vidékünkön Jézus volt (sok helyütt az aratás végén kötötték a „Jézus-kévet”). A serdülő lányok búzavirágból koszorút kötöttek a kéve fejére. A búza sár-aranya, kalász-sugara, szeme-sikérje a Napot idézte meg: „Mag, mag, búzamag, benne aluszik a Nap”; s a Nap Jézust hozta, hozza el minden hajnalon: „– Mit látol a fényös Napon? – Ott látom a fényes Jézust ” (Gyimes) – imádkozták a régiek (a tápai öregek azt tartották, hogy Jézus a Napban lakik, s onnan irányítja a világot: a Napot emiatt tisztelték, de akit Isten akaratából megidézett, a közénk születettet, Jézust imádták egyedül); s minden búzaszemen rajta látták Jézus képét, vagy Boldogasszonyét Gyermekeivel. Körbetérdepelték e kévét, s a felkelő Nap felé fordulva megköszönték a Teremtőnek, hogy ismét úgy terítette meg a „mindenki asztalát”, hogy jut bőven a családnak, a szegénynek csak úgy, mint az ég madarainak is. Azután hazatértek, az aratás testet-lelket próbáló nehéz munkáját, ha telehold adódott éjszaka, vagy másnap reggel kezdték el.

A Rák – a határ „terített asztala” – érettséget hozott, alkalmát annak, hogy a felnőtté vált két különemű eggyé legyen, családot alkosson.” (Molnár V. József, 2018: 317)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„A hónap szimbóluma az érett kalász, az aratás és a mag. A nőiség, anyaság szimbólumaként a dús színekben pompázó virágok közül is elsősorban a rózsza. Fontos kérdés ebben az időszakban, hogy mennyire tudunk megnyitni az érzelmeknek, mennyire találjuk meg magunkban az anyai szeretethez kapcsolódó feltétel nélküli elfogadást önmagunkkal és embertársainkkal szemben.

...Pszichológiai megközelítésben: Júliusban az érettséget, a teljességet éljük meg. ....ebben az időszakban szembesülünk a változásra való képességünk meglétével, vagy hiányával. Az életúton az ifjúkort jeleníti meg, amelynek feladata a hivatás megtalálása, pártalálás, családalapítás. A hónap szimbolizálja azt a férfi-nő érettséget, amelyre a házasság épül, ezért a július, majd az augusztus is a család archetípusa, a felnőtté érett férfi és nő ünnepe, akik készen állnak arra, hogy szülővé váljanak, ám ezzel egyben megteremtik és lelkieben valahol át is adják a helyet a következő generációnak.

Művészetterápiás cél: Az érzelmi élet két fontos aspektusának, a kötődésnek és a függésnek a megjelenítése az alkotófolyamatban. Az individuális és közösségi én fejlesztése, a köztünk lévő kapcsolat tudatosítása. A nőiséghez, anyasághoz, párkapcsolatokhoz fűződő érzések alkotófolyamattal történő tudatosítása és szükség esetén korrekciójuk.” (Antalfai M., 2016: 204)”

Rák csillagkép ideje, nyári napforduló.
Mennyezetkazetta, Kőrös

Nyári napforduló ideje, 12 éves lány rajza

Rák csillagkép ideje, üzbég hímzés

Rák csillagkép időszaka, 15 éves fiú rajza

Aranyat izzó augusztus, újkenyér hava a hónap első fele az év legmelegebb időszaka, a Nap uralmának, a hőségnek ideje. Ugyanakkor a Nap alkalmas az érzelmi melegséget is szimbolizálni.

Gyermekeink kiskorban elszenvedett az érzelmi, kapcsolati hiányait, korai traumáit kiválóan lehet az időszak adta témával elaborálni, feldolgoztatni.

Az időszakhoz kötődő Oroszlán csillagképet megjelenítő kórósi kazetta és az üzbég hímzés motívuma a csillagkép jelének alakját dolgozza fel, illetve a nyár színeit jeleníti meg. Oroszlán csillagkép (♌) nem véletlenül az állatok királyáról kapta elnevezését. A hím oroszlán sárgás színe a Napot, sörénye pedig a Nap sugarait idézi meg. Nap teljes ereje még utoljára megmutatja magát; királyi gesztusként adva önmagát, amely lehet áldás is, de már akár pusztítóvá is válhat, mindent kiégetve, aszályt okozva. A Nap még utoljára kitombolja magát, a férfi természetű időszakban, az Oroszlán idejében. Csokonai Vitéz Mihály, A nyár című naptárverse jól érzékelteti a természet ezen drámáját:

*„A Nap kettőztetvén hév tüzét a Rákon,
Magossan tündöklök a hideg klímákon.
Hevül a Neméa sárga oroszlánya,
Mert sűgárit a Nap rá közlőrl hánnya.
Vévén a Szírius tölle melegséget,
Tűzes csillagával minden határt éget.
Mihelyt dögletes fényű csillagzatja
Magát a csillagos égen kimutatja,
Azonnal a tavasz szépségi hervadnak,
A nyájas ligetek s mezők elfonnyadnak.
A tölle megaszalt természetnek szomja
A rétek haldokló virágit lenyomja.
Lekonyúl a beteg lilium s tulipánt,
Mellyeket belől egy száraz hektika bánt.
Illatos kebele Flórához temjéne,
Hogy könnyörüljön már beteg seregén ez.
Néki alázatos szárát meghajlítja,
Az újjító essőt nyílt szájjal áhítja.
El is jön az esső néha nagy felhővel,
De szélllel, dörgéssel, villámmal
s menykövel.*

*A forgósél öszvetördeli a fákat,
Elsodorja a szép vetést és plántákat.
A rohanó zápor a rétet elmossa,
A virágok nemző részt lecsapdossa.
A tűzes menydörgés minden szívet gyötör,
A langozó menykő mindenfelé ront, tör.
Kopog a jégesső, tördel mindeneket,
Agyonveri a szép virágos fűveket.
De mihelyt a setét felhők elrepülnek,
A haragos egek ismét kiderülnek.
A mosdott Nap egy fél felhőre könyököl,
A megsűrt áerben vidámon tündököl,
Büszkén mutogatja a szagos rétekben
Apró képecskéit a kristály cseppekben.
Egy illy hűs essőért mennyit sohajtozott,
Akit az izzadság s a por besároztott.
Aki lankadt karral vonta már kaszáját,
Be édes örömmel kezdi most munkáját.
A megéledt barmok s vadak ugrándoznak,
A víg madarakkal a mezők hangoznak.”
(1789.)*

Molnár V. József erről az időszakról így ír:

„A Nap túl a csúcson, az esztendőkörös delelőponton megérezvén, hogy égi pályáján lefelé kell már araszolnia, megérezvén a majdani halált miképpen az ember, különösen a férfinép, amikor túl van már élete delén – tombolni kezd. Fénye királyi korona ereje, fehér-arany tűz már-már a pusztulást hozza az általa teremtet, nevelt-növelt életre.

...Öreganyáink menyecskekorukban eképpen futottak a tomboló férfiember családot, jószágot pusztító, sokszor jogos haragjának fékezésére. S eképpen történik ez minden esztendőben, a Mindenség áldott „színpadán”. A Nap tüze, lándzsa-haragja tövét szakítja a növénynek, fűvek, virágok, termények sokaságának, a halálán lévő mező, mind ki nő-növény a hervadás illatpárájával fut az Úr felé, haragját fékezendő. ...Védi a még élő a párákőpeny, s a Nap lándzsa-keзде nem pusztíthat, érlel csupán.

...Az emberélet dereka az Oroszlán-adta tulajdonsággal volt rokon: az ember ekkor méltóvá vált a nemét, nemzettségét jelölő kalapjára – „megkoronáztatott”; s az asszony a mindenség jeleivel öltöztetett főkörtre, hogy királyi embere mellett nagyasszony lehessen.” (Molnár V. József, 2018: 353)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Pszichológiai megközelítésből: A magabiztosság, a jó vezetői képesség az énerő kapcsolódik hozzá, szélsőséges esetben a hatalmi megszállottság, az önteltség, agresszió, környezetét elsöprő akarat. Az augusztusi Nap ereje teljében van, a tűzes, szenvedélyes erőt szimbolizálja, közel van már a hanyatláshoz, a búcsúzáshoz. Emberi vonatkozásban az érett, felelősségteljes apai minőséget jelképezi, amely érett korában szintén közel áll a szenvedélyességhez, a tomboláshoz, mint amikor az elalvás előtt lévő tűz egy utolsót lobban. A tűz a bennünk élő energiákat szimbolizálja, amelyek építők, de rombolók is lehetnek. A hónap a belső energiákkal, ösztönös erővel – „oroszlános erővel” – való helyes bánásmód kérdését veti fel. Az életúton a felnőttség ideje, az otthonteremtés, családi élet, hivatásban való kiteljesedés. Augusztus hónap megjeleníti a szülőpárt is, az oroszlános apai minőség mellett a Nagy Anya archetípusát.” (Antalfai M., 2016: 206)

Oroszlán csillagkép időszaka.
Mennyezetkazetta, Kőrös

Oroszlán csillagkép időszaka, 10 éves fiú rajza

Oroszlán csillagkép ideje, üzbég hímzés

Oroszlán csillagkép időszaka, 14 éves lány rajza

Szőlőszagú szeptember, a Szűz hava (♍) a magba, bogyóba, gumóba sűrűsödés ideje. Ilyenkor érik a legtöbb gyümölcs. Az élet pusztán potenciális képességgé, lehetőséggé válik, hogy így visszahúzódva vészelve át a téli hideget, hogy majd a következő tavaszon törjön elő, valósuljon meg újra. A Szűz csillagképet megjelenítő kőrösi kazetta különösen szépen képviseli ezt a gondolatot. A kazettán lévő virágmagok köré mindenütt keretet húzott a művész, modellezve a mag és a termés viszonyát, a magban lévő életcsíra bezárását a védelembe, nyomatékot adva még az által is, hogy a vonalak csomópontjait külön kitüntette. Az üzbég hímzésen pedig a rügyszerű, bimbószerű életet védelemül bezárja a népművész a köré font bonyolult vonal- formarendszerrel. Így lassú lelki átváltozás folyamányaként a nyár teljességéből az ősz érettségébe fordulunk.

Molnár V. József erről az időszakról a következőket írja:

„Az Oroszlán havának tomboló Nap-tüze tövét szakítja a növények javának; megszűnik növekedésük, a látványos tér-idő szerveződé. Bertalan augusztus 24-i ünnepe táján lecsupaszul, „börtelenné” válik a határ. Bertalan középkori ábrázolásán saját vándorbotbotjára akasztott megnyüzött bőrét viszi a vállán. ...A Szűz rendszerezésének ideje érkezik, a földek egymás mellé sorakozó barázdáinak ideje, a bevetetlen szántóföldé.

Az élet, amelynek eddig virága, törzse, töve adatott, nem szűnik meg: magba, gumóba sűrűsödve, alig-moccanó „tétlen” erőként létezik tovább. A „bent” nyitja kapuját ilyenkor – a „kinti” egybefüggő megannyi részre esik szét.

Szeptember 8-án, Kisasszonykor, Mária születésének napján „pengeélű”, hideg fénnel kel fel a Nap; az esztendő körének változásrendjében most először haláláról ad hírt az „Áldott”, a mindenek teremtő, növelő, érlelő, lebontó hatalma; az elmúlás belesajog a földi világba, az ember lelkébe is fészke támad – most jobban, mint a sötét, ködös alig-fényű novemberben; de a régiek hitében a halálra készülő az imádságos lelkűnek, a böjttel, virrasztással, zarándoklattal ünneplőnek, aki a fárasztó nyári munkák után maradék erejét testi vágyait „elűzi”, megmutatja „Mária bölcsőjét”, a Szüzet, aki majd a karácsonyi napfordulón újra világra szüli őt, mindnyájunk Fény-Krisztusát. A Nap, aki halni készül – majdani születését hirdeti.

Az esztendő körének Szűz hava az ember öregkorával rokon; a testi vágyak már messze maradnak, az emberéletnek töve szakad; az öreg ételből, ruhából már kevéssel is beéri, „nyelveken tud szólni – megért, s megérteti magát.” (Molnár V. József, 2018: 395)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Érettség, bőség, színpompa jellemzi, valamint átmenet a nyárból az őszebe, elindulás a belső világunk felé. ...Búcsúzunk a nyártól, színétől, ízétől, illatától, örömeitől, a szabadságtól, a nyitott, ideális esetben ellazult lelkiállapotától.

.... A szeptember megfelel a 40-50-es életéveknek, amikor megjeleni az ember életében szorongások kíséretében az „üres fészek” szindróma.

....Pszichológiai szempontból: megjelenik az elválás, elengedés, búcsú témája. Fontos, hogy a szeptembert, de az egész őszi időszakot is – bár az évkört tekintve az időskort, s az elmúlást szimbolizálja – úgy tekintsük, hogy minden korosztály számára van üzenete, hiszen mindnyájan átéljük. Ugyanis minden életkor – ahogy az évek és az évszakok is – hoz valami újat. A gyerekek számára is nagy változást jelent a nyárból az őszebe lépni. Ők is érzik, hogy valami elmúlik: a nyár szabadsága, színpompája, melege, játékosága. Számukra is segítséget jelenthet az őszi, éppúgy, mint a módszer őszi művészeti foglalkozásai abban, hogy a nyár mozgalmassága után lenyugodjanak, önmagukba tekintsenek, illetve a szűkebb környezetükre vagy feladatra koncentráljanak.

...Ehhez az időszakhoz kapcsolódik a saját életünkben a „jó és a rossz” elkülönítése, a kiválogatás, a rendszerezés; annak eldöntése, hogy mi az, amit felhasználunk a későbbiekben, mi az, amit integrálni kell személyiségünkbe, és mi az, amit el kell távolítani. Mindez fejleszti a megkülönböztető képességet testi, lelki és szellemi szinten.

...Tünetileg: hangulati mélypontok, labilitások, testi fáradtság és fájdalmak, pszichoszomatikus betegségek, valamint a kifáradás veszélye léphet fel.

Művészetterápiás cél: a nyárból az őszebe történő átfordulás elősegítése, a természet változásának analógiájára a lelki mozgás elindítása, az el- és leválás feldolgozása, a kötődések lazítása, a belső utazásra való felkészítés.” (Antalfai M., 2016: 175)

Szűz csillagkép időszaka, az életcsirák magba, bogyóba záródnak. Mennyezetkazetta, Kóros

Szűz csillagkép időszaka, 15 éves lány rajza

Az élet magba, bogyóba sűrűsödik, üzbég hímezés

A Szűz hava, az élet magba sűrűsödik, 12 éves lány rajza

A **levelet osztó október**, a magvető hava a fák színesedésének és az őszi nap-éjegyenlőség ideje, a Mérleg vagy Mérték csillagkép időszaka (♎). A nap-éjegyenlőség mérleg helyzetet teremt az évkör során, és ezt szépen jeleníti meg a kőrösi kazettán a virág mérleg, a benyúló ítéletet osztó Atya Isten kezét is megidézve. A kazetta színessége csöndes melegséggel árasztja az őszi derekának színvilágát.

Molnár V. József erről az időszakról így ír:

„Szeptember végén, betakarítás után, javarészt már túl a szüreten is, amikor az őszi vetéssel az eljövendő új ágyazódik már, az ember az Úr Szent Mihály mérlegére lép. Megmértetik ami jó, s ami rossz – ami benne, általa és körülötte történt. A gazda, az ember, a földi mindenek ura, egyetemes parancsra, Isten akaratából számot vet, számot ad; az esztendő estéje érkezett.

Hajdan minden „napszentülte” után, amikor szorongást hoznak a napfénytelen órák, amikor a mindenség láthatatlan hatalmas madara gubbad a fákra, s az ember lelkére is, vacsorázni asztalhoz ült a család és kérdezés nélkül sorolta mindenki azt, ami egész napon vele, általa történt; s kimondta a rosszat is, hogy a éjszakája, – mely ízelítő a másik világból –, nyugodt legyen.

.....Az esztendő estéje az ember hajlott korát, a vén kort is megidézi, amikor visszafelé pörög a film, életünk története, amikor minden tettünk, a vaksötétben történetek, a titkos tettek is vakító fényben, tisztán látszanak. Ekkoron kinek-kinek a mérlegre kell állnia. A régiekben sokan külön penitenciával, külön zárandokutakkal készültek a mérlegelésre, mert hitük szerint, aki a mérlegelésen könnyűnek találta az elpusztul, annak a föld kiveti a testét, s az ég nem fogadja vissza a lelkét (ilyenkor magához hívta, vagy felkereste haragosát mindenki, akihez hűtlen volt, akit cserbenhagyott, akit akarattal vagy akaratlanul megbántott, hogy a végső elalvás előtt megszabaduljon minden nyomasztó tehertől).

Az esztendő estéjén számba venni a jót – biztonságot ad, örömet hoz, fölsszabadítja az ember testelke kedvét; s a rosszat is csak oldottan lehet kimondani, nagy vígságban., amikor a gátak a fűek föl-, elszakadnak. Szent Mihálykor kezdődött régebben a zajos, vidám kislefarsang, s ezt Katalin november végi névünnepe zárta; Mihály napja utáni vasárnapon szüreti mulatságot tartottak a régiekben, amely ősidők óta alkalmát adta a fölsszabadult számadásnak, a hála parttalan örömeinek.

...Mihály őszi Mérleg-időszaka a szombatok enyhülésében történik; Ilyenkor az Istenszülő Asszony, Szűz Mária vendége mind aki él, az Ő öle, köpenye, köténye, a hervadó fák s szőlőlevelek ezer-szín kegyelme és az októberi litániák készítik föl az elközeledőre az embert, a végső időszakra, amikor körülötte és benne a legsötétebb honol – a fényen túli fényvel, az Úrral való találkozásra.” (Molnár V. József, 2018: 417-418)

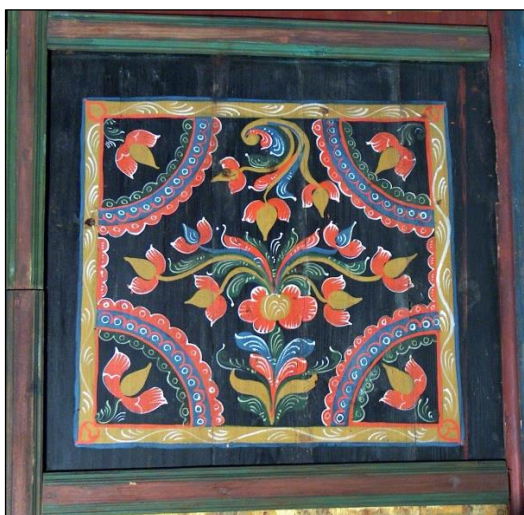
Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„A halál és újjászületés beavatási rítusát megidéző ősz – az elmúlás átélése.

...Az évkörön belül az ötvenes-hatvanas életéveknek felel meg, amikor az anyagi gyarapodás lassan lezárul, kezd kikristályosodni a lényeg,

...Pszichológiai vonatkozások: október a megmérettetés, mérlegre tevés hónapja. Szembenézés önmagammal, el kell fogadni a változást, ami a természet színeiben is jól nyomon követhető. Mi az, amit vetettem, és mi az, amit arattam. A mérlegre tevés azt jelenti, hogy számot vetek azzal, hogy mivé váltam, mi érett meg bennem, mit valósítottam meg eddigi életemben, illetve az adott évben. Milyen „termést”, milyen eredményeket hoztam létre, mi az, ami sikerült, és mi az, amit máshogyan kell csinálnom, újra megpróbálnom, vagy elengednem.

...Művészetterápiás cél: számba vesszük az év lelki gyümölcseit, és foglalkozunk azzal is, hogy mi az, amitől el kell búcsúzni, amitől el kell válni, még akkor is, ha ez fájdalommal jár. Milyen gyümölcs, ami megérett bennem, el tudom-e fogadni? Elégedett vagyok-e vele? Mi az, ami az adott évben nem tudott megvalósulni, nem tudott kinyílni bennem, illetve a közvetlen környezetemben nem tudtam megvalósítani. Milyen lehetőségek, „ki nem nyílt bimbók” vannak a személyiségemben, amelyek megvalósítása a következő évre, évekre vár, és melyek azok, amelyek felett már eljárt az idő, amelyek már nem tudnak kinyílani?” (Antalfai M., 2016: 161, 178)

Mérleg csillagkép időszaka, kórosi mennyezetkazetta

Mérleg csillagkép időszaka, 11 éves lány rajza

Őszi nap-éjegyenlőség,
a Mérleg csillagkép időszaka, üzbeğ himzés

Őszi nap-éjegyenlőség időszaka,
16 éves lány rajza

Ködnevelő november, enyészet hava, a természet halálának ideje. A természet téli álomba szenderül. Az időszak elejét jelölő Skorpió csillagkép (♏) mérlegfullánkjával szintén a halálba való beavatódást idézi meg.

Az első beköszöntő fagyok „skorpió fullánkjukkal” csípi meg a fák leveleit, mire azok elhalva leválnak a faágról. Ez a levélhullás ideje. (A levelek színesedésének idejét gyakran összekeverik a levélhullással, pedig a két időszak nem ugyan az. A színes falevelek október derekán még sokáig fent maradnak a fán. Ezzel szemben a novemberben beköszönő fagyok idején szinte egyik napról a másikra dobják le magukról dús lombkoronájukat a fák.)

Nem véletlen, hogy ekkor van a halottak napja. A kórósi templom kazettáján a Skorpió csillagkép virágai nem annyira annak jelét, hanem annak valódi alakját idézik meg. A csillagkép fő nagy fényű csillaga az Antares, melyet gyakran Cor Scorpiinek a „Skorpió szívének „is nevezik, a virág képen szintén szív alakban jelenik meg. A skorpió két ollója is jól kirajzolódik a festményen. Hosszú farkát szaggatott vonalakkal jelölte az alkotó mivel terjedelmi okokból nem fért volna rá a kazettára, illetve a csillagképnek ez a része szabad szemmel nem látható mivel a látóhatár alatt van, a teljes látvány csak a Földközi-tenger térségében észlelhető. Farka végén kunkorodó méreg fullánkját megduplázva, szimmetrikusan jelenítette meg virágnyelven a mester. A virágok színvilága különösen fokozza e látszólag drámai helyzetet, különös titokzatos őszi színvilágával, azonban átsüt rajta valami melegség, hirdelve, hogy a halál nem a pusztulás, hanem az átváltozás folyamata.

Az üzbég hímezésen már csak a skorpió farka, végén a fullánkos méregmiriggyel jelenik meg, négy karban forgást idézve, utalva ezzel a test lesüllyedésére, megsemmisülésére a halálban, de egyben a lélek felszabadulására is a túlvilágba való átlépésével, az élet-halál ciklikus folyamataiban. A hímező szintén az ős színeit használja.

Molnár V. József erről az időszakról a következőket írja:

„Október végén, s november java napjaiban, halálba fordul a földi mindenek. A fák bokrok ezer-színe az ilyenkor érkező fagytól, hóharmattól – s a szőlő levele-kedve is a sáré lesz.

.....Már nincs mit ölnie a télelőnek, már mindenki aki növény, áldozatra adta magát, hogy a tavaszi mező majd a Teremtő akarata okán ismét újulást hozhasson.

.....A halottak napi terített asztalnál étel, ital gyertyafény, s imádság hívta-várta nemrég elhunytakat. E titokzatos napon együtt ült az asztal körül aki még él, s akinek már a másik világról kellett „visszajönnie”; és a gyilkolódás, a halál ködös, lucskos napjaiban sem gondolta senki, hogy a halál elpusztulás volna. Farkas napján a vén fa kidöntése után is ezért ültetett csemete fát a hajdanvolt ember.

A régiék hitében az utolsó átváltozást, a halált csak a tisztult lelkű ember kapta: teste itt maradt, lelke el-, ki-, föltávozott. Mindez a minden testet csupaszító Skorpiót idézi, az esztendőkörös változásrend, leglátványosabb, „fullánkos halál”- idejét.” (Molnár V. József, 2018: 467)

Csokonai Vitéz Mihály, a novembert megidéző naptárvers részlete jól érzékelteti a természet elmúlását megjelenítő drámáját:

*„Eljött már november didergő hónapja,
Hideg szele a fák ágait megcsapja.
Meghalva elhullnak a sárga levelek,
Játszadognak vélek a kegyetlen szelek..
Az ajtónál álló télnek hideg zúzza*

*A zöld ligeteket s mezőket megnyúzza.
Hideg esső csorog, csepeg egész éjjel,
A fázékony Auster havat is hány széjjel.
A borongós égnek sűrű felhőzése
Házba zárt szívünknek kedvetlenedése.”
(1794.)*

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„A november az elválás, búcsúzás, elmúlás hónapja. ...A kinti világ lecsupaszodik, elhal, de belül az élet szikrája megmarad. Jól szimbolizálja ezt a folyamatot a természetben a mag: a belső fény a magban rejtőzködő élet. Meg kell tanulnunk élet és halál összefüggésében élni. ...Pszichológiai szempontból a feladat a múlandóság elfogadása, a gyász és veszteségek feldolgozása, valamint törekvés az értékeknek, a lényeknek továbbörökítésére, amit – különösen ebben az időszakban – a mag szimbolizál. ...a mag, mint a mély-én szimbóluma.

...Művészetterápiás cél: a hónap az elválás, az elmúlás, a gyász, a halál, a veszteségek feldolgozási lehetőségét kínálja a természet változásával párhuzamosan.” (Antalfai M., 2016: 181)”

Skorpió csillagkép, kőrösi mennyezetkazetta

Skorpió csillagkép, 14 éves fiú rajza

Egyszer lent, egyszer fent járnak a skorpió fullánkjai.
Skorpió csillagkép időszak az üzbég hímzésen

Skorpió csillagkép időszak, 13 éves fiú rajza

Kígyóirtó csillagkép, (Ophiuchus): A Kígyóirtó csillagkép bár nem állatövi, mégis a Skorpió és a Nyilas csillagkép közé ékelődik be, igaz hogy nem a teljes csillagképen át vezet a Nap útja, a Kígyóirtó csak „az egyik lábát teszi be” az ékbe. Valószínűleg ezért nem kerülhetett be a régiségben az állatövi csillagképek közé. A csillagkép egy kígyóval körbefont férfit formáz. A görögök Aszklépioszsal azonosítják. Aszklépiosz a gyógyítás istene a görög-római mitológiában. A népszerű istenség jellemző attribútuma volt az orvosi pálcá, amelyre egy kígyó tekeredett fel. A pálcára tekeredő kígyó motívuma a mai gyógyszertárak cégérében is szerepel. A vedlő, így az újraéledő testet jelképező kígyóknak nagy szerepük volt Aszklépiosz gyógyító tevékenységében is.

A Skorpió távol-keleti megfelelője a Kígyó, ezért is gondolom, hogy a róla szóló népmesék feldolgozása is illik a Skorpió időszakhoz. Kígyókirálynő alakja megjelenik Erdélyben, Tancson a

református templom mennyezetkazettáján is, amit hívóképként használunk a rajzi feladatban. Alak nagyszerűen alkalmas az átváltozás kifejezésére, a lelki átalakulás megidézésére, hiszen pont azt a pillanatot jeleníti meg, amikor a kígyó átváltozik királylánnyá. A kígyónak a mesékben és mítoszokban több többféle képzele, alakja, tulajdonsága van. Mi metodikánkban a kígyó gyógyító, mitikus aspektusa jelenik meg. Többek között Benedek Elek által kiadott a „Vas Laci” népmesében találunk rá példát: miután Vas Laci népmesei hőst megöli a sárkány, testét szétdarabolja, jön a kígyó-királykisasszony, aki forrasztófűvekkel a megkenegeti Vas Laci húsát, csontját, minden porcikáját összeforrasztja, aki ettől életre kell, és hétszerte szebb és erősebb lesz, mint volt annak előtte és most már le tudja győzni a huszonegy fejű sárkányt is.

A téma pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai: Az átváltozás tematikája különösen fontos a serdülőkorban lévő gyermekeknek, hiszen életfeladatként a gyermekkorból a felnőttkorba való fokozatos átlépésének küzdelmes, sokszor drámai időszakát éljük meg. A személyiség fejlődése egy olyan fokozatosan gazdagodó életutat jelent, ahol „próbatételek” várnak az egyénre, hasonlóan, mint a mesék, vagy mítoszok hőseire. A fejlődést nem a nehézségek elkerülése, kivédése jelenti, hanem éppen az segíti, hogy erőfeszítéseket teszünk, amelyek új készségek, képességek kialakításával járnak együtt. Ez sokszor krízisekkel jár együtt, amely visszavetheti az ember fejlődését, de előbbre is viheti, hogy egy magasabb szintre kerüljön.

Ugyanakkor a halállal, a veszteséggel való szembesülés a természet halálának időszakában, az elgyászolás felé terel minket, a fájdalomra van gyógyír, a betegsége gyógyulás, a sötétséget hamarosan felváltja a világosság, a remény beteljesülése.

Babilóniai Kígyókirálynő.
Mennyezetkazetta, Tancs, Erdély

Kígyókirálynő, 12 éves lány rajza

Deres-daras december az álom hava, a havazás beköszöntének ideje, az év legsötétebb időszaka. Nagyon érdekesen függ össze a havazás, mint deres-darasság és az éjszaka fénye a csillagfény az égbolt deres-darassága. Tulajdonképpen ebben az időszakban élhetjük meg legjobban az éjszaka fényét a csillagfényt. A frissen lehullott hó ugyanis visszaveri a kozmoszból hozzánk érkező éjszakai fényeket. Még ha nem is süt a hold, ilyenkor olyan világos van éjszaka, hogy a csillagfényénél olvasni lehet, látszanak a távoli hegyek, környező házak, fák, erdők. Az éjszaka csillagfénye varázslatos hangulatot áraszt. Ez az advent ideje, a közénk született Megváltó várásának ideje, akit a Szentírás a világ világosságának nevez, aki megvilágosítja az embereket. Nagyon érdekes, hogy ez az időszak a Nyilas csillagképének az időszaka is egyben, (jele: ♐).

Mennyezetkazettánkon és az üzbég hímzése ez az átlós, felfelé mutató kompozíciós szerkezet idézi meg. A Nyilas csillagkép mögött a Tejútrendszer középpontja található, ahonnan óriási mennyiségű fény energia áramlik ki galaxisunkba melyből születnek a csillagok és az égitestek, vagyis az anyagi világ. Tehát a Nyilas csillagkép egyenesen a teremtő erő középpontjába mutat. Ezt a teremtő fényt érzékeljük csillagfényként a decemberi éjszakában. Ez egy nagyon szép példa a kozmikus üdvtörténetre. Egyszerre jelenik meg az anyagi természetben a teremtő Atya éltető fénye és a társadalomban emberi lelkeket megváltó krisztusi fény eljövetele, a karácsony, a szeretet ünnepe.

Így vall erről a Biblia:

„Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige, ő volt kezdetben Istennél. Minden általa lett, nélküle semmi sem lett, ami lett. Benne az élet volt, s az élet volt az emberek világossága. A világosság világít a sötétségben, de a sötétség nem fogta fel.” (János evangéliuma 1, 1-5)

„Az Ige volt az igazi világosság, amely minden embert megvilágosít. A világba jött, a világban volt, általa lett a világ, mégsem ismerte föl a világ. A tulajdonába jött, de övei nem fogadták be. Ám akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek. Azoknak, akik hisznek nevében, akik nem a vérnek vagy a testnek a vágyából s nem is a férfi akaratából, hanem Istentől születtek. S az Ige testté lett, és közöttünk élt. Láttuk dicsőségét, az Atya Egyszülöttének dicsőségét, akit kegyelem és igazság tölt be. János tanúbizonyságot tett róla, amikor azt mondta: „Ez az, akiről hirdettem: Aki nyomomba lép, nagyobb nálam, mert előbb volt, mint én.”

Mindannyian az ő teljességéből részesültünk, kegyelmet kegyelemre halmozva. Mert a törvényt Mózes közvetítette, a kegyelem és az igazság azonban Jézus Krisztus által lett osztályrészünk. Istent nem látta soha senki, az Egyszülött Isten nyilatkoztatta ki, aki az Atya ölen van.” (János evangéliuma 1, 9-18)

Molnár V. József erről az időszakról a következőket írja:

„A régi ember gondolkodásában, szentségi gyakorlatában az esztendő adventtel kezdődött. Advent adta elejét az egyházi évek is.

....A Nap ilyenkor igen alacsonyan jár, ködösek a hajnalok, a rontást hordozó sötét napok, de egyben a várakozás, a készüllet, a reménykedés időszaka ez. A hajdani falu népe a sötétség adta szorongást, szórtságot, a betegséget ágyazó rosszat a karácsonyi készüllet rítusaival oldotta, zavarta el. Az ember testéből-lelkéből, de a rábízottak sokaságából is kiűzte a gonoszt, hiszen az ő dolga volt a Teremtő akarata okán, hogy a jószág az istállóban, ólban, de a kert, a mező, az erdő, a vizek is épek maradjanak, rendezetten várják a gazdával együtt a csodát, a Nap téli fordulatóját, Fény-Krisztus születését (mert a régiek hitték Teremtett Világ valamennyi létezőjének titokzatos egybetartozását, hitték annak lépcsőzetes rendszerét – az életet). A régi ember az ilyenkor ébredő testi vágyát, az ölelés és az étvágy pirosát böjttel, sötét öltözettel, s ezernyi szent cselekvéssel tartotta távol, hogy lelke szűzi fehéren izzon, hogy a születés az ő cselekvő részvételével, vele-benne mehessen végbe. ...megszületett a fény, velünk-bennünk van Jézus; moccanjon a gyermekisten, mozduljon hát a világ is!

A karácsonyi ünnepekör valahány szokásjátékát a „zárttság” és a „nyitottság” kettőssége jellemezi. Fény-Krisztus születését szórtságot űző, rendeződést, csöndet, zárttságot varázsoló játékok előzték; a titokzatos pillanatot követően pedig a moccanást, a nekiindulást a nyitottságot ösztönözték a cselekvések.

...Ez az időszak egyben a gyermek anyaméhen belüli állapotával is rokonítható; hiszen ez várakozó állapota a születni akaró magzatnak csakúgy miképpen az őt óhajtó családnak.” (Molnár V. József, 2018: 55-56)

Az időszak pszichológiai, művészetterápiás vonatkozásai:

„Őszből a télbe: az átváltozás, kapcsolat a mély-énnel, a belső fény megtalálása, az intuíció felerősödése.

...Pszichológiai vonatkozások: várakozás az új dolgok megszületésére, belső energiák megőrzése, új érzelmek születése. A gyermek Jézus szimbolizálja a fény újjászületését is. ...Az újszülött iránti csodálat, vonzalom szerte a világon ismert, a mesékben is fellelhető. Szimbolizálja részben a tudattalant, részben az őskézdeti tudatot, a tudat gyökereit. ...Eszünkbe juttatja saját gyermekkorunkat, felidézve a bennünk élő gyermeket, lehetővé téve ezzel azt, hogy kapcsolatba kerüljünk a saját belső gyermeki énünkkel, ami segít utat találni legbelsőbb értéinkhez.

...Művészetterápiás cél: átélni (megtanulni) a földi, anyagi dimenziótól való elszakadást, elengedni az anyagi kötöttségeket. Energiagyűjtés az újjászületéshez, megújuláshoz, új célok kitűzése. ...A bennünk várakozó szellemi, lelki „fény”, lelki gyermek megszületésének elősegítése. ...Az ünnep archetípusa: kilépés önmagunkból, a kollektív, illetve kozmikus tudat szintjére, s egyben az emberi közösség világába is. Az évkör ezen időszakának művészetterápiás feldolgozása annak az átélésében is segít, hogy egyszerre vagyunk halandók és halhatatlanok.” (Antalfai M., 2016: 163, 185)”

Nyilas csillagkép időszaka, kórósi mennyezet kazetta

Nyilas csillagkép időszaka, 15 éves lány rajza

Nyilas csillagkép időszaka, üzbég hímzés

Nyilas csillagkép időszaka, 16 éves fiú rajza

Az egyes népművészeti hívóképeket kivetítjük az alkotóknak. A gyerekekben miután tudatosult a különböző hónapok földi természeti viszonyainak és égi csillagképeinek mélyebb értelme, megismerték élményként a hozzá kötődő sajátos forma és színvilágot, utána látnak hozzá saját alkotásaik elkészítéséhez. Arra szeretnénk nevelni őket, hogy ne másolják le a kazettákat, hanem belülről éljék át, és tovább gondolva teremtsék meg „saját kazettájuk” szimbolikus hónapábrázolásuk képi világát. Az évkör, a természet változásrendje és a népművészet szimbólumrendszerének feldolgozása, szintén alkalmas művészetterápiás célokra, trauma feldolgozására.

A fény születése és visszahúzódása minden évben újra és újra megvalósul a természetben. Az év első felében a fény fokozatosan kiteljesedik, a nappali órák száma folyamatosan növekszik, az év második felében viszont visszahúzódik a sötétség javára, és minden nap növekszik az éjszakai órák száma. A világosság és a sötétség arányának folyamatos változása bizony nagyon jelentősen hat az életünkre, még ha az sokszor nem is tudatosul bennünk. A régiségben a természetben élő nép ezt mélységesen átélte, a természettől elszakadt, a mesterséges világba kényszerített ember azonban a művészi alkotó tevékenységen keresztül tud újra kapcsolódni a természet folyamataihoz.

Tulajdonképpen az eredeti, régi népi műveltségben is hasonlóan készültek a népművészeti alkotások. Volt ugyan egy identitást képző, közösségi mintakincs, amiből mindenki kiindulhatott, de azt számtalan variációban készítették el, gyakran új mintákat találtak ki. Például a ruházaton megjelenő hímzések sokszor kifejezték viselőjének egyéniségét, életállapotát, helyzetét a közösségen belül. A tárgyi-népművészet egyszerre kollektív, egyszerre egyéni jellegű művészet (Platthy György 1978, Andrásfalvy Bertalan 2004.). Az ősi gyökerű közösségi tudás nyújtotta népi mintakincs magas esztétikai színvonalú, lélekre ható, ugyanakkor egyszerű, könnyen megformálható, bárki számára megrajzolható, könnyen továbbasszociálható.

Végezetül meg kell említenem a módszer terápiás vonatkozású személyes interpretációját is: Amikor elkészült az alkotás, akkor egyfajta „tükörként” az alkotók elé tartva megkérdem, hogy szerintük, milyen érzelmek jelennek meg a rajzon, és ezt az alkotó hogyan formálta meg, mivel fejezte ki, önkéntelenül is. Elsősorban az alkotó véleményét kérem, de a többi gyermek is gyakran hozzá szokott szólni. Természetesen ezeket az érzelmeket az alkotómunka során nem tudatosan fejezi ki az alkotásban, sokszor nehézséget is jelent, hogy ezt verbálisan megfogalmazza. Ezért is fontos, hogy a mentalizáció képességet, az érzelmek felismerését is fejlesszük, mivel az alkotásokat felfoghatjuk úgy is, mint hogy explicit módon mentalizálja a gyermek, serdülő saját belső szelf állapotait, belső szelf érzeteit. *„Az explicit mentalizáció szimbolikus, ennek megfelelően, ha azért festünk, vagy azért szerzünk zenét, hogy mentális állapotainkat reprezentáljuk miként az a művészetterápiában lenni szokott akkor szintén explicit mentalizációról beszélünk.” (Fonagy Péter 2008: 26)*

Az érzelem felismerés és ebből fakadóan a mentalizáció fejlesztése különösen szükséges számukra és a művészetterápia erre lehetőséget is ad, mivel kiskorukban az elégtelen szülői érzelemtükrözés miatt az érzelmek felismerése, szabályozása is nehéz számukra, ami állandó viselkedés problémákhoz vezet náluk. D. N. Stern azt vázolja fel, hogy már csecsemőkorban a személyközi önérzékelés során az érzelmek interszubjektív cseréjének kell végbemennie a gondozóval, a szülőnek képesnek kell lennie arra, hogy kisgyermekére érzelmileg rá tudjon hangolódni, vagyis a csecsemő szemmel látható viselkedéséből kiolvassa a csecsemő érzelmi állapotát, mentalizálja azt, ehhez azonban szükséges a kontingens érzelmi illeszkedés. Sajnos az gyermekeink, akikkel foglalkozok, már csecsemőkortól kezdődően érzelmileg elhanyagoltak, szüleik gyakorta érzelmileg elérhetetlenek voltak számukra. Azt írja Fonagy *„...a szülő egy húron pendül a gyermek érzelmi állapotával, és olyan jeggyel párosítva fejezi ki érzelmeit, amely elárulja, hogy az érzelmi kifejezés a gyermek állapotára reflektál, és nem pusztán a szülő saját érzelmi állapotát mutatja ....az ilyen jelölt érzelmi válaszok pedagógiai funkcióval bírnak, mivel különösképp elősegítik a gyermek szelf érzetének fejlődését és érzelmeinek tudatosítását. Ebből következik, hogy a jelölt érzelmi válaszok nyújtják az érzelemszabályozás pszichés alapját. A pszichés elérhetetlenség ezért alapvető mentalizációs hiba. ....a pszichés elérhetetlenség károsabb hatással van a fejlődésre, mint a fizikai elhanyagolás vagy a bántalmazás egyéb fajtái. Ironikus, hogy ez a bántalmazás legkevésbé feltűnő, ám egyben a legártalmasabb formája.” (Peter Fonagy, 2011: 204)*

Az égi és a földi természeti jelenségek metaforisztikus összekapcsolása – a bemutatott és felhasznált népművészeti példákon keresztül – így válik személyes metaforává, költői képírássá az alkotásokban.

Szerző, fényképek: Platthy István művészetterapeuta, rajztanár, művészeti vezető

A Nap az elliptikán az állatövi csillagképbe lép az égbolton:

- Bak (Capricornus): január 19.
- Vízöntő (Aquarius): február 16.
- Halak (Pisces): március 12.
- Kos (Aries): április 18.
- Bika (Taurus): május 14.
- Ikrek (Gemini): június 12.
- Rák (Cancer): július 20.
- Oroszlán (Leo): augusztus 10.
- Szűz (Virgo): szeptember 16.
- Mérleg (Libra): október 31.
- Skorpió (Scorpio): november 23.
- Kígyótartó (Ophiuchus): november 29.
- Nyilas (Sagittarius): december 18.

Irodalom:

- Antalfai Márta: Alkotás és kibontakozás, A Katarzisz Komplex Művészetterápia elmélete és gyakorlata. Lélekben Otthon Közhasznú Alapítvány, Bp. 2016. Idézetek a 146-206 oldalak közötti részekből.
- Andrásfalvy Bertalan: Hagyomány és jövő. Antológia Kiadó: Lakitelek, 2004.
- Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium Kiadó: Szent István Társulat Bp. 1976-1977,
- Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék <https://mek.oszk.hu/00200/00232/html/>
- Biblia, János evangéliuma, Kiadó: Szent István Társulat Bp.
- C.G. Jung: Bevezetés a tudattalan pszichológiába. Európa Könyvkiadó Bp. 1990.
- Csokonai Vitéz Mihály összes költeményei, <https://mek.oszk.hu/00600/00636/html/>
- Dániel N. Stern: A csecsemő személyközi világa, Animula Kiadó Bp. 2002.
- Erikson, E. Az emberi életciklus, IN. Bernáth L., Solymosi K. (1997) Fejlődéslélektan olvasókönyv, Budapest
- Ian Ridpath: Bolygók és csillagok - Határozó kézikönyvek, Panemex Kiadó, 1999.
- Katona Mihály: A Föld mathematica leírása. A világ alkotmányával együtt. Kiadta özv. Weinmüllerné, Rév-Komárom 1814 Hivatkozás: Előjáró beszéd XXIII. oldala
- Katolikus Egyház Katekizmusa Kiadó: Szent István Társulat Bp. 1994.
- Moholy-Nagy László: Látás mozgásban. Kiadta a Paul Theobald Company Chicago, 1946, magyar nyelvű kiadás: Műcsarnok-Intermédia, Budapest 1996.
- Molnár V. József: Kerek Istenfája Az esztendő körének szokásrendszere Őskép Kiadó Budapest, 2018. Idézetek a 47- 418 oldalak közötti részekből.
- Molnár V. József: Kalendárium Az esztendő körének szokásrendszere Kiadó: Örökség Könyvműhely Érd, 1998.
- Palotay Gertrud Oszmán-török elemek a magyar hímzésben, kiadó: Magyar Történelmi Múzeum, Budapest 1940.
- Pap Gábor: Az Ég mennyezeti, Festett kazettás mennyezeteinkről Uro-path Kiadó, Debrecen, 2012.
- Pap Gábor: Népmeséink és az évkör. In. Csodakút, szerk. Pap Gábor, Pontifex Kiadó, Debrecen, 1994.
- Peter Fonagy, Jon G. Allen, Anthony W. Bateman: Mentalizáció a klinikai gyakorlatban, Oriold és Társai Kiadó, Budapest 2011.
- Peter Fonagy, Anthony W. Bateman: Mentalizáció alapú terápia kézikönyve, Oriold és Társai Kiadó, Budapest 2020.
- Platthy György - Rónai Béla: Népművészet. Tankönyvkiadó, Budapest 1978 Hivatkozás: 256. oldal
- Platthy István: Az eredendő kifejezőmód, A korai gyermekrajz- fejlődési folyamat összehasonlító elemzése az érzetek kialakulásával, és az ősi képzetekkel. In. Fejlesztő Pedagógia szakfolyóirat, 29. évfolyam, 2018. 4-6.
- Platthy István, Poór Anna: „Virágba borult csillagok” Népi motívumkincsünk üzenetének felhasználása a művészetterápiában és a vizuális nevelésben In. Fejlesztő Pedagógia szakfolyóirat, 30. évfolyam, 2019. 4-6. „Népművészet a nevelésben” című tematikus számában

ISBN 978-615-01-3733-9

2021.

Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület

Digitális könyv, pdf formátumban